

PRVNÍ POKUSY

Byl večer. Ale protože se jím procházela slečna Poezie, nemůže se říci prostě jen večer, nýbrž povznešeněji. Třeba: tklivá píseň, kterou loučil se den. Jejími rozechvělými tóny zažehly se červánky a krvavé slunce zablouznilo naposledy...

Ve dne je svět také hezký, ale mívá ostrá osvětlení, která nejsou diskrétními k pudru — a vůbec k líčidlům. Proto mravná panna Poezie miluje šera... Aby se však neřeklo, že má konkrétní příčinu, vyznala upřímně, že soumraky miluje pro jejich neobsáhlost a měkkost... Obé prý se shoduje s její duší...

Dnes tedy chodí alejí bříz. Nevidí krásných perspektiv v klidu, nepoznává síly — ne, vše prý s ní nařiká pro Lásky a Touhy dávno... och, dávno ztracené... Domnívá se, že krajina jest dekorací k jejím lamentům a mušky, slavíci, měsíček a hvězdičky, stromy atd., atd., to vše že prý jí statuje...

Poezie chodí se psem (každá panna má pejska). To však není obyčejný pes, nýbrž něžné stvořeníčko rodu ženského. Lula se jmenuje... Bývá velmi poslušná. Dovede na povel vnímati krásy, které uchvacují duši její paní. Dnes příkladně poznává panna Poezie báječnou účast její na kráse rýmů: hučel—mlčel, oči—točí, snad—pad; z úsměvů jejích zasklených očí a vzdechů... Lula skutečně vzdychá, vytrvale vzdychá...

Čistá panna Poezie tečkuje, čárkuje — a každý Lulin povzdech živý vykřičník! — Ach, podezřelými stávaly se ty nářky!

Poezie odhodlala se snést konečně zrak k nicotné zemi:

Och, ach, hrůza! Fí! Fuj!! Fí!!! — Lula se zapomněla, má najednou tři štěňata — och, ach, fí!

S nachovou tváří utíká panna Poezie z místa hanby, dlouhé, tenké, měkké, bílé ručky a dlouhé nožky se nehezky házejí, řidoučké vlásky líbají hned vyschlá prsíčka, hned klenutá zádíčka . . .

Silná, zdravá bříza, ta třetí od kraje, vybuchla nakažlivým smíchem . . .

Když však čuba šla alejí, zvažněly — — —

Nepříznivé podnebné poměry, bouře, povětrí hajnému nevadí, déšť snáší jako kačer. Je silen, ryšavý, mluví rychle a příliš. Nenapravitelný Čáp miluje všechna děvčata, snědé, modrooké, rusovlásky. — Touha ustavičná jako přímka, dí, prochází tebou, přeletné milkování, bez zastavení. Nezmocňuješ se jí, neutváříš, neomezuješ jí, jsi plané a bez úkoje. — Mysle na tyto věčné věci, hajný stihá polní pych, dere se porostlinou, brodí se ve vodě, zlézaje stráně slídí po koroptvích. Vítr trhá oblaka, jež vlají. Z nebe tryská světlo. Čápova mysl je lehká, skličujících myšlenek nepřechovává.

Sedláci hajného nechválí. Odnegli mi měřicí hrachu, dí okradený radní. To jste přeměřil, míní Čáp, osil jste sotva míru! Vzniká váda, mužové rudnou. Pantáta v nepoměrné výhodě, leč slabší, se konejší a drtě jadrné zaklení raději odejde. Vztek hajného je prokázaně býčí.

Sloupské hájemství leží v kopcovině na levém vltavském břehu. Pod sloupskými vrchy jeví se hrazený kostel a na ostrově klášterní rozvalina. Z pravého břehu chvěje se v běhuté vodě stín hory Třeštiboka.

Je neděle, Fafejta vyzvání. Děvčata scházejí sráznými cestíčkami ke kostelu. Před zvonicí jsou dva krámky s marcipánem, lepší a méně dobrý — na vybranou! Panímámy se zdlouha šacují, panny nesou modlitební knihy, mužové zevlují, spílají společenským řádům, nebo smlouvají prodej a koupi. Čáp před hospodou štve psa a působí pohoršení. Žito ohrožuje všechny prací šaty, až hajný jako krotitel křepeláka odvádí.

Proč se vodíte se psem, ptá se Anna Dušková, jste myslivec? Ne, hlídač, praví Čáp dotčen, je to horší?

Celý týden vzpomínal hajný na Annu. Druhou neděli ji doprovází, mluví tryskem a rozesměje ji. Anně se líbí,

vlasý mu planou jako přílba, je rudý krví, Anně je s ním bezpečně jako za zdi.

Anna se s hajným vídala v Davli v kupeckých krámech, o trzích, tančila s ním na poutích, o obžinkách, okouzloval ji. Čáp silný jako spřežení, slavné pověsti veselého hýřila a rváče, se Žitem, s ručnicí, v pěkném kloboučku — byl ze všech nejhezčí!

Po výmlatu a po uzavřené plavbě se hrává v Davli divadlo. Učitel seřadí ješitné herce a dí: Pánové, pro nás se hodí obraz ze života, nejvíce Frykolín. Je lepší Trojlístek? nikoli! Frykolín má krásné úlohy, nejkratší je zvláště důležitá, není předepsán ani ošklivec, ani hnusná povaha. Dámy, četl jsem Frykolína dvacetkrát!

Herci se učí, nastanou zkoušky, učitel poráží nástrahy jako sekera les. V adventě dochází ku představení. Vyzdobili jsme si divadlo prapory, jak se vám to líbí? ptají se herci navzájem.

Již v poledne začíná se s přípravami. Hoši se roztomile zalepí koudelí, potrpí si zvláště na licousy. Herečky užívají všech líčidel s půvabem a nemírně. Je sedm hodin, zařizují se všechna opatření, zvláště lampy, je s tím veliká práce! Obecenstvo se usazuje na lavicích a čeká v hovoru hlučnějším poplašné polnice. Mezi diváky postupují stydlivě herci. Učitel neodkládá zvonku. Po dlouhém čekání nelze vytáhnouti opony — a přece ji navinuli!

Jak jste se měl, milostpane? praví herečka a dostane se jí srozumitelné odpovědi.

Divadlo se daří. Ticho! dí Dušek hajnému a sestře. Čáp cítí Annin dech jako lázeň, dotýká se jí horkou rukou, je tma, milenci se nestřeží neopatrnosti, Čáp Annu téměř objímá, nejraději by padl plačky k jejím nohám. — Oblékla bych se za bohyni, sní Anna, s kuší nebo s ručnicí, poklonila bych se obecenstvu a vystřelivši zavolala bych: Můj milý Čápe!

Annin bratr je zavilý nedůvěřivec, lakomý sedlák, slídlil. Hledí úkradkem na milence a trna poznává jejich tajemství. Hra se mu vleče jako probdřená noc, neposlouchá, vzteky

zkřiven sedí tich a bez hnutí.

Doma zavřev okenici a síňku propuká, piští jako stěžej: Chlípna děvko! sprostáčko! — Anna propláče celou noc, Jene, ptá se zarmoucená panna, máš mě opravdu rád?

Druhý den hajný neví rady, Anno, dí konečně, odejděme ze Sloupu.

Ze statku? Bez Žita a bez ručnice?

Ano, odpovídá Čáp, půjdeme na práci.

Anna často neusíná, měsíčné světlo se sune po zdi, venku šelestí zahrada a psi zdvihají štěkot. Miluje mě — vzpomíná děvče. Mnohotvárná, šerá noc vnuká úzkost, Anně je těžko se rozhodnouti. Miluji Čápa, jsem jeho, dí v slastné muce, leč odhodlání není větší její bázně. Rozvažuje až do léta.

Jedno okno Duškova domu je obráceno do zahrady, jeho mříž je zurážená. Zvečera přijde hajný pod toto okno. Anně se vzdouvá srdce, její ruce jsou těžké a rozechvěny. Prokleté okno! dí čistá panna. Bázeň zaléhá celý dům jako noc. Úzkost a rozpaky tíží skoro hmotně. Zdání a šelesty Annu mámí, Čáp! leká se, leč podoba se na obrátku mění. Kdo to je? Anna jej nepoznává.

Nebyl to nikdo.

Čekání víří stojí jako setrvačnick — závratně se točí kolem pevné osy.

Konečně vytřeštěná Anna Čápa vítá. Vidění prchla, je opět krásná noc. Milenci se líbají a spočinou si v náručí.

Leč po zahradě někdo chodí.

Anno, ptá se hajný, neslyšíš? není někdo pod oknem? Tíše! dí Anna. Hlídač dobře vidí, někdo je tu na číhané. Nedám se tak zhola, míní Čáp. Zvěd chce utéci, ale Čáp jej popadl jako obilný snop. Je to Annin bratr. Potřeštěn vztekem Dušek bije jako dráb. Nevěstko! Nevěstko! křičí na Annu. Tu netrpělivý hajný udeří jím o zem hůře než pytle. Anna ze všech sil utíká k Čápo do chalupy.

Na zahradu se sbíhají sousedé. To je Čáp a Dušek! Jde o Annu, praví počínající dlouhou rozprávku. Hajný jde za milenkou. Jen se žeň, praví mu strýcové cestou, my jsme se nebáli horší bídy. Duškovi radí masť.

Nezajdeme vespolek na sklenici piva? praví Fábera.

Ne, hajný jde domů. Rozbitý Dušek míří za ním, ale u hajných se dobře zavrou. Ať si Dušek obíhá, ať tluče na dveře, ať volá, děj se cokoliv! Milenci jsou tiši.

Ráno odejdou spolu do Prahy.

V této povídce se vypravuje o prostorném, pevném domě a o jeho obyvatelích. Chcete-li slyšeti vše od počátku, mohu vám toho mnoho namluviti o kopání základů, hloubení studně a o stavbě až po kladení krovu. Ale raději toho nechám a přestanu na tom, že vám řeknu, jak byl ten dům vzdušný, tichý, důkladný, o jednom poschodí, o dvou schodištích — a vězte, čtenáři, že tam vládl mír a poklid.

Někdy byl neúrodný rok a v domě se nedostávalo peněz, jindy přišla nemoc, zlé časy nebo nějaké neštěstí — třeba dobytčí mor. „O já,“ řekl hospodář, když táhli scíplého Roháčka za rohy a za oháňku na mrchoviště, „to byl veselý býček!“ Ale ani si nepomyslel, že to je nejcennější kus z jeho stáje, ne, litoval jen toho mladého býčího života. Neštěstí, zoufalost, běda, hoře a hněvivost, jež přivádějí člověka z míry berouce mu dobrý rozmar, to vše se v tom dobrém domě přeměňovalo v něco lepšího, tak jako smutek milenců se obrací v radost, a chcete-li, tak jako se mění obilné zrno mezi mlýnskými žernovy na mouku.

Kolem dokola domu byla zahrada, za zahradou stáje, chlívky pro brav, pro drůbež, potom stodola, sýpka a kolny, ty již přiléhaly k druhé straně zahrady. Dvůr byl široký obdélník a vrata byla právě naproti domu. Na tom majetku hospodařil veselý chlapík, dobrá kopa a výtečný soused. Uslyšíte-li, jak jej jmenují, jak na něho volají a jak jej nazývají sousedé v Liščích Hůrkách, ať vás to nezmýlí! To není jeho pravé jméno. Avšak slyšíce Tiňtěru, Kutila, Vařeku nebo Kalinu, jak volá: „Smíšku, půjčte nám hrabici!“ — „Strýčku Smíšku, pojdte k nám na křtiny!“ — „Jakže? kdo tomu nevěří? vždyť to řekl Smíšek. Ten pes není ohař, ale stavěč!“ — „Tak — tak, strýče Smíšku, jen k nám, jen k nám na vepřové hody!“ — Slyšíce ty

starousedlíky jmenovati jej tím jménem, proč byste toho jména nepřijali, jmenovitě nejste-li všeteční?

Smíškova usedlost, kterou jsem vylíčil, byla pokřtěna Na vinici, ale bylo k tomu asi užito mnoho vody, protože po víně není ani stopy. Někdo tvrdí, že tím jménem ani víno není vinno, a kdo by hledal, jsa rozumný, vinici v Lišcích Hůrkách? Vždyť v jižních Čechách se daří spíše ptačinec, ohnice, mnoho zemáků, ale ne réva.

Podržte si všechna tato udání v paměti a poslouchejte, co vím o strýci Smíškovi.

Jeho dětská léta podobala se navlas vašim, jen to mohu zdůrazniti, že je levák, že nechytal lelků, že se vrhal na míč jako krahujec na holubici, ale slepice že nechával na záhonku, ať si zobou. Z toho poznáváte jeho opravdovou povahu. Byl vždy veselý, důvěřivý, všechny lidi měl rád, některé miloval, oblíbil si zvířata, koně, býky, psy, kůzlata, ušaté zajíce, kolouchy, laně, potom ptáky a kde co viděl živého. Když dorostl, líbilo se mu mnoho děvčat a oženil se s tou, kterou miloval. Byla to sličná panna a jmenovala se Magdaléna. Ale vězte, že byla tak smutná, jako byl Smíšek veselý.

„Magdaléno! Magdaléno,“ řekl Smíšek, „ty jsi jako věž a jako prozřetelné oko, ale o mně lidé říkají, že jsem dítě anebo zvon na té věži.“ Magdaléna neodpověděla nic, ale zasmála se, takže to znělo, jako když hudebník rozkmitá hluboko laděnou strunu. Někdy řekla: „Ale jdi, Smíšku!“ a usmála se pohledem jako laň. Krátce, netrpělivý čtenáři, chcete-li znáti Smíška, seznamte se i s Magdalénou, protože jeden bez druhého znamená pouhou polovici celku. Z jedné polokoule byste také špatně poznal podobu a tvářnost Země, a kdybyste našel jen jednu miskou skládacího pouzdra na klubko, nevěděl byste ani, k čemu jest. Vinice by nebyla Vinicí, kdyby neseseděli oba v jídelně za stolem, nebyli v čeledníku, ve stodole, ve stáji, na sýpce, na dvoře, v polích a večer v sadě. To vše ti manželé činili a tak pěkně oba, Smíšek a i tichá Magdaléna zestárlí v lásce a v poklidu. Někdy však měli také zármutek. Dej bůh všem ušlechtilým

lidem takové manželství! Ať je každý až do pozdního stáří zamilován do svojí ženy jako Smíšek! Ať se mu splácí stejnou mincí jako Smíškovu, a ať mají všude tolik dětí!

Šestého dne v měsíci prosinci, na den svatého Mikoláše, napadlo mnoho sněhu. Všude bylo bílo a Vinice se podobala prostřenému stolu. Magdaléna seděla u kamen a četla knihu. „To se mi líbí, když sněží,“ řekl Smíšek vcházeje s plnou náručí do světnice. „V tuhle roční dobu se to sluší,“ pravila Magdaléna, „ale kam, Smíšku, s těmi ořechy, s punčochami, talíři a se vším tím, co ještě neseš?“ „Uvidíš, bude toho třeba, protože sem přijde mnoho dětí,“ pravil Smíšek a dal se do smíchu. „Jakže, Smíšku! vždyť jsou to všechny naše ořechy,“ řekla Magdaléna. Ale Smíšek měl mnoho veselých důvodů, aby se podělily tím ovocem děti. Pravil, že bude ořechů, dá-li pánbůh, dost a dost, že mu nechutnají, pro dospělé že se nehodí, že ty děti nejsou cizí, ale že je zná — a ještě mnoho jiného řekl.

Potom přišli ti hosté pro nadílku a hned ztuhli rozpaky jako voda mrazem. Po celý rok prováděli Smíškovu různá šibalství, ale teď ve světnici se svého soudruha ostýchali. Magdaléna se na ně dívala s radostí a řekla si: Nu spánem-bohem, ať si to všechno snědí, však já si ještě něco opatřím; přitom myslila na svých dvanáct vnoučat.

Ty dobré dívky, které přišly na Vinici pro nadílku, napřed ze svých dílků jenom uštipovaly, ale nakonec všechny, kučeravé, plavé, umouněné, baculaté, pikonosé, ty, které měly čepici s ohromnými ušima, ty, které měly ohromné uši a byly bez čepice, všechny jedly plnými ústy, cpaly si kapsy, prázdnily talíře, uklízely ovoce z punčoch. To vše dělaly zvláště okatě tehdy, když se domnívaly, že se na ně Smíšek s Magdalénou nedívá.

Zatímco se na Vinici takto bavili, přijely na dvůr za velkého zvonění, práskání bičem a neuvěřitelně silného křiku selské saně. Drozd, Kabeláček a Fr. Vojtíšek, obchodníci koni, přijeli za obchodní věcí. Vzadu u saní byli uvázáni tři koně a všichni tři byli tuze ubozí; měli v kloubech oteklé nohy, rozbité boky a jeden měl na obou očích zákal.

„Oh je,“ řekl Smíšek dívaje se oknem, „proč sem Kabeláček vodí to koňstvo? Jak mu dojde domů?“ „To jsou divní lidé,“ řekla zase Magdaléna, „kouří jako milíře. A proč tolik křičí?“ Potom si vzal Smíšek čepici a šel se zeptat Kabeláčka a ostatních kupců, co jest jim libo a proč přijeli.

„Milý pane,“ řekli koňari, „přivedli jsme vám klisnu a dva pěkné valášky. Můžeme je prodat každou chvíličku, což je o to, ale sem se hodí. — Pane Smíšku! Milostpane! jen se na ně podívejte! — Račte si je prohlédnouti. — Tohle je velmi rychlý běžec a to je krásný párek do tahu. — Hoj, hej! hý! prr! čehý! — To jsou koně, sakulente! — Nejste však nucen, toť se ví, toť se ví, ne—ne—ne—ne! — Vždyť by šli na tržišti na dračku. — To je oděrka, to se zahojí, to nic není! — Jakže? slepý? pah! sousede, co to mluvíte? Jen se spolehněte, ten sívák vidí jako kocour!“

„Nu dobrá,“ pravil Smíšek, „ale nám se takové koně nehodí.“ „Jakže,“ mluvili zase kupci, „vždyť jsme je pro vás vybírali! — Můj ty bože, chcete, abych se dušoval? Již je tomu tak, hodí se vám jako rukavice!“

Za té řeči vylezli z hrachoviny v saních ještě dva sedláci a všichni ti lidé začali tak hlasitě a tak mnoho mluvit, že se kolem Smíška div nezatmělo. Kleli, dosvědčovali si navzájem tisícera tvrzení, zdvíhali koňům nohy, hladili je, proháněli ta zvířata, otvírali jim huby, bili je do slabin a činili se, seč byli.

Když kupci stále opakovali, že jsou to dobří koně, Smíšek tomu uvěřil. Ti lidé přece nelžou, řekl si Smíšek, ale spíše já se mýlím, koně jsou asi unaveni dlouhou jízdou. Potom koupil ta zmořená zvířata a dal je odvésti do stáje k plným žlabům. Kabeláček a ti dva sedláci šli se Smíškem do světnice. Posadili se za stůl a Smíšek jim otevřel láhev vína. „Pijte,“ řekl, „na svoje zdraví.“

Ti tři se tvářili velmi potměšile, chechtali se, dýmali jako vysoké pece a vesele prázdnili tu lahvici. Smíškovi ani Magdaléně nebylo s Kabeláčkem volno. Zatím děti, majíce ruce na plných kapsách, pokukovaly po sedlácích, brzy

však je to omrzelo a chtěly domů. Magdaléna jim otevřela jídelnu a vyšla s nimi na chodbu. Potom se nevrátila tam, kde seděli ti nezvaní hosté, nýbrž zůstala vedle ve světničce. Šla druhým domovním křídlem a vedla si tak tiše, že o ní nikdo nevěděl.

Když si Smíšek odešel pro peníze, aby vyplatil Kabeláčkovi smlouvenou cenu za koně, počali si ti tři chlapíci něco šeptati a tlumeně se smáli, ale Magdaléna je slyšela.

„Chi—chi—chi,“ — smál se Kabeláček, — „neříkal jsem vám, že zde na Vinici prodáte třeba oháňku za krmníka? Smíšek je, pánové, Budiž k Ničemu! Ty koně neutáhnou ani prázdný štráfek, jsou chromí na všech dvacát, a toho slepého nikdo neoková.“ — „Vy jste hlava, Kabeláčku,“ řekl první sedlák, „zde je stovka, já bych všechny tři asi neprodal.“ — „Musel jsem se smáti,“ odpověděl zprostředkovatel, — „ale není to ničema? Přivede Vinici na buben, jak se mi zdá. Dcerám nedal téměř nic a pro sebe nezachoval také ani groše. Stará paní se trápí a pláče celé noci.“

Magdaléna povstala ze svého místa. Rozhněvala se na ty nízké pomluvače jako nikdy předtím. Ale nepromluvila. Bylo slyšeti, jak Kabeláček vedle počítá bankovky — deset — dvacet — třicet —, potom se Smíškovi sedláci poroučeli a vyšli. Na koňských postrojích se pohnuly zvonky, koně smýkli saněmi, a nezdvořáci se vzdalovali. — Jakže, myslila si Magdaléna, proč tak mluvil o Smíškovi, a kdo pláče celé noci? Vždyť sama sobě vyvracím po třicet pět let to, co řekl ten posměváček, — což je to snad pravda?

Smíšek již zase klidný přišel Magdalénu zvat, aby se šla podívat na nové koně. „Děkuji, ale nechce se mi teď do stáje, Smíšku, vím i beztoho, že jste špatně koupil,“ řekla Magdaléna.

Ten den až do večera chodil Smíšek nevesele se psy v polích. Magdaléna o něm přemýšlela doma a nebyla o nic veselejší. Kvečeru přinesl čeledín z pošty psaní a to bylo nejlepší z celého dne. Když se zešeřilo, přišel Smíšek domů, byl ještě trochu rozpačit, ale jak mu Magdaléna řekla, že

došel dopis od nejmladší dcery a co píše, zapomněl hned na tu příhodu s koňmi.

„To je dobře, že přijedou se všemi dětmi, Magdaléno, naučíme Kateřinu vyslovovati ř. Nu, to jsem rád, že je sanice, teď se nám hodí ten psí postroj.“ — To říkal Smíšek nad tím milým psaním.

Potom odešla Magdaléna brzy na lože, ale Smíšek chtěl ještě čísti; rozžal lampu a usadil se do lenošky s ruským románem. „Druhého dne vstal Levin...“, četl Smíšek, a protože se mu ta kniha líbila, četl dlouho do noci.

V Liščích Hůrkách všichni spali. Poklid a ticho naplňovalo pokoj. Stínítko vrhající světelné kruhy na bílý strop a na Smíškovu knihu zůstavovalo světlici v šerosvitu. V oknech stály hvězdy. — Teď již asi všechny děti spí — myslil si Smíšek, a co si tak vzpomínal na svá dovádívá vnoučata, padl na něho divný polosen.

Přišla k němu dvě maličká děvčátka. „Dědečku,“ pravilo první, „já jsem ti dnes sama psala.“ „Kateřino, ty nezbednice, proč již nespíš?“ řekl jí Smíšek a úsměv jej proměnil, takže se zdál jasný jako apoštol. Tu se počal Smíšek s Kateřinou líbat, říkal jí Zlatovlásko a dal jí ještě jiná krásná jména.

„Já jsem anděl,“ pravilo to druhé dítě, „a nejsem ani chlapcem, ani děvčetem.“ „Jsi velice hodný,“ řekl mu Smíšek, „a máš líbezný hlas. Mohu tě políbit?“ Potom se ti tři navzájem líbali, radovali se a vypravovali si, co se komu přihodilo. „Smíšku,“ otázal se anděl, „koho ze všech nejvíce miluješ?“ „Kateřinu,“ odvětil Smíšek, „ta je první přede všemi.“ „To jsem si myslil,“ řeklo to sličné dítě, „vždyť jsem anděl.“

K ránu se Smíšek nemohl ubrániti spánku. „Děti,“ pravil, „neodcházejte ode mne — uložím vás — děti“ — řekl ještě jedenkrát, ale sen jej přemohl. Kateřina i anděl se vzdalovali a Smíšek usnul.

Téže noci měla i Magdaléna sen. Zdálo se jí, jak Kabeláček přivádí na Vinici slepého síváka a jak Smíšek toho koně chválí: Podívejte se — praví — na jeho hlezenní klouby,

jsou silné a hladké, zadní holeň je dlouhá, spěnky dlouhé, lehké a poddajné, nozdry velké a vykroužené, přední kolena jsou výrazná, kopyta pravidelná a hle! oči má ten ušlechtilý klusák jasné jako poštolka!

Magdaléna ve snu vidí, že se s tím koněm stala opravdu taková změna. Kabeláček že se také proměnil, a sice v kaďavého jinocha, a že se Smíškovi klaní až po pás. Nad nimi klenula se záplava hluboké modře jako letní obloha.

Ráno přišel Smíšek rovnou z té lenošky, kde spal, k Magdaléně a hned jí řekl, že mluvil s Kateřinou a že se mu zjevil anděl. Magdaléna se na něho dobře podívala a poznala, že je to pravda. „Možná,“ řekl Smíšek, „že je to sen.“ „Ne, ne, ne, nemysli si to, Smíšku,“ odpověděla Magdaléna a cítila, jak velice je do toho bláhového Smíška zamilována.

„Spala jsem jako v houpací síti,“ řekla služka, stavíc při snídání převelikou konvici na stůl, „ale co to bylo za zpěv?“ „Neptejte se, neptejte se, kdo tomu nevěří, že to byl andělský zpěv,“ vece Smíšek mezi dvěma sousty.

Potom si vzal Smíšek soustruh a zhotovil na něm osm panenek pro svých osm vnuček. Chtěl, aby byly všechny panny stejně hezké, protože se mu zdálo nespravedlivé to vyznamenání Kateřiny před andělem. Když loutky obarvil a když uschly, podělil jimi ty malé slečinky. Milá děvčátka si o ně barvila pusinky, otloukala jim hlavičky, vinula je do peřinky, krmila je polévkou a všelijak si s nimi hrála. To vše není nic podivného a nestálo by to samo o sobě za vypravování. Smysl tkví v tom, že Kateřinina panenka, ačkoliv měly být všechny stejné, byla přec jen nejhezčí, a že si zachovala andělský výraz na dřevěné tváři.

Kdo nechce, ať tomu nevěří, a komu je to lhostejno, ať uzná, že pro Kateřinu je to významná okolnost, protože teď, když je velká, všichni lidé se na ni škaredí a nikdo jí neudělá nic dobrého.

Asi tři hodiny cesty na jih od města Poličky leží krásná samota Javorka. Kdo má dobré spřežení a špatný vozík, ať si nemyslí, že tam dříve dojede. Na poličských cestách, milí vozkové, jest lépe míti důkladný vůz než ohnivé koně.

V neděli si chasa potrpí na hovory. Tu se rozlévá Polička samou chválou: Hejsa! jen ať tě, krásný okrese, neznešvaří silnicemi, hrazením bystřin, zalesňováním a všelikým přívalem nevkusností!

Javorka bývá vždy zticha. Je to stateček lepší co do výměry než co do sklizně. Chlív i sednici kryje jedna střecha. Chlív je zděný, sednice a přístěnek jsou sroubeny. Podél stavení vede vyvýšený chodník, krytý převislou střechou. Nad klenutým sklepem je neomítnutý srub; slouží za sýpku. Stropní fošny spočívají na stropnicích souběžných s hlavním průčelím. Kytina je všude šindelová. Dobytka chová Rezek málo: čtyry dojnice, párek volků a potom jalovinu. Koně má jediného, kobytku Ouško.

Hospodář sedlá koně a je s ním nespokojen. „Chtěl bys, abych se proměnila v araba, když jedeš za nevěstou?“ „Ještě jsme nevyjeli,“ odpovídá sedlák rozlišuje kolenice od postranic a oba oblouky na sedle. Konečně je sedlání a uzdění skončeno, Ouško řičí a již vyjíždějí vesele žertujíce za nevěstou.

Starí sedláci ukazují za nimi holí: Ten kůň stojí za 300 zlatých! Mladí lidé míní, že to jezdci sluší.

Sličná nevěsta slibuje Rezkovi brzké svatby.

Opravdu, ještě před Kateřinou ujíždějí k Javorce svatební vozy, jsou podobny kytici; svatebčané zpívají, střílí se a kdekdo metá do výše čepici.

Ženatý Rezek vše chválí řka: To je veselé orání, pěkný zpěv, dřizek, rýč, korýtko — Ouško mu již mnoho pro-

minula, leč nyní míní, aby jejich chléb byl bělejší. Což není Markétka trochu mlsná? Pracují tedy dvojnásob. — Po letech má Ouško od postraňků odřená stehna, otláčila se od chomoutu a ty kopce neprospěly jejím předním nohám. Rezek není již jako Boleslav III., nad ušima zešedivěl, ruce má jako kyje, je z něho chrapoun, nepracuje-li, usne. Aspoň nežvástá, dí sličná Markéta.

Čas se pomalu vleče, Markétiny dny jsou stále stejné — všední den i svátek, snad že si v neděli zařizne kuře. Počne v květnu kohoutkem a skončí v září slepicí jako houzev. Díky bohu, že lze potom bít husy a o vánocích vepře. Tak nezábavně mine několik let.

O senoseči roku 1913 odešel Rezek na vzdálenou louku kosit. „Kudy se jede do Javorky?“ volá naň jakýsi jezdec. „Chci si prohlédnouti vaše hospodářství.“ Sedlák mu ukázal špatně, hle, dí k svojí nedůvěřivosti, jak poutá hospodářství malorolníkovu. Ať se projede jinde, což já snad dbám o jezdeckví?

Před Poličkou jezdec i kůň velmi zlořečili. A hle! vychází najevo, že oba jsou přestrojení ďáblové.

„Nešťastné prodlení! Markétka se právě teď nejvíce nudí.“ „Horoucí peklo,“ odpověděl pekelný kůň, „myslíš, že se bavím? nejraději bych spal.“

Markéta hledíc oknem spatřila příjížděti k Javorce jezdce. Jezdcův plášť a koňská hříva vlály jako prapor. Dojel, kopyta pyšného hřebce udeřila do dlaždění jako čtyři kováři v kovadlinu.

Markéta vyběhla na záprseň. Pekelník žádal sklenici vody a selka běžela shánět kyselé mléko, sladkou smetanu, sýr, jeřabinku.

„Myslivec na jezdecko je dobré přestrojení,“ dí oba čerti.

„Sem na lavici, pane lesní, nebo pod jabloň! Pane nadlesní, pane polesný, berte si, jezte, chutě!“ pobízí Markétka nesouc celou Rezkovu spíží.

Ďábel se dal do jídla, leč hovor neustává. Mluví se o společnosti. „Zde je nevlídno,“ řekl myslivec. „Velmi,“ vece selka, „zvláště je-li bláto nebo mnoho práce.“ „Hezká paní,“

dí čert, „já bych tu nebyl, kdybych byl tak krásný jako vy a kdybych byl Markétkou, jako vy jste hezká.“ „Co to je?“ ptala se mladá paní. „Útěk,“ řekl čert a zadupal. „Chtěl jste říci únos, pane lesmistře!“ vece Markéta.

Hřebce odvedli do stáje; dříve než se rozhlédl, usnul. Javorský chlív se vzrušil jako mraveniště hlubokým rýpnutím, dojnice vztýčily uši, párek volů rozkmital rozčileně ohony, telata pátrající po pohlavních znacích rozlišovala se na býčky a na jalovice, králíci lezli zpod žlabů; celý chlív okouní. Ouško vede si velmi pěkně, nakročila nožku jako starodávný krejčí a stydí se myslíc, že hřebcova návštěva platí jí.

„Ty jsi hezká,“ řekl jí čert, když se vyspal. „Vy se mi také líbíte,“ odpověděla Ouško. — Její duše je tak vzácná, uvažoval ďábel, že stojí za 10 zápisů líných studentů, neumělých stavitelů a čarodějů. — Zevrubně seznáv, že se Ouško do něho zamilovala, od pohledu a naráz, jak se sluší na venkovské děvče, rozhodl se podstoupiti hru o její duši. Řekl jí, že se jmenuje Mořic, a aby za ním přišla do města. „Dříve však zjemni u cirkusu nebo v nějaké jízdařenské škole svůj mrav. Na shledanou!“ děl odcházejce, „ale ať jsi do té doby chytřejší!“ Stáj nemajíc pochopení pro cizí zamilovanost provázela ďábla jízlivým výsměchem.

Rezek se vrátil z louky velmi brzy, uviděv myslivcovy hody, cítil čertovinu, a spatřiv zveselenou Markétku všemu porozuměl a byl si jist prohrou. Zalezl do seníku a tam si poplakal a poproklínal.

Před svítáním vešel do světničky — byla prázdná. Na stole ležel Markétin uzel. Sedlák jej zvážil v ruce. „Odejde,“ řekl, „s těžkým uzlem.“ Řka to udeřil jím o dveře a odešel pln zármutku.

Snad není nikomu proti mysli víno? Nuže, dostanete-li lahvici, pijte! Ale probůh, jen neokoušejte vína znovu a znovu a častěji, než byste pili! Pijete-li, přicházíte na chuť jako Karel IV. v krásné romanci, jestliže jenom ochutnáváte, trpkne vám každé víno. Nuže, chutě! zátku ven a přihněte si pěkným douškem! Tak si vedl Rezek, ten dobrý sedlák

mnoho o svém stavu nepřemýšlel, nepřehlušoval se, nevedl samomluv. — Byl více nešťasten, než o tom uvažoval, a o toto uvažování byl nešťasten méně.

Ouščina láska k hřebci roste a odhodlává se k útěku, leč rozhodnutí znovu a znovu se zvrací. Ouščíno srdce je vedví. „Ano — ne,“ pronáší nastokrát zamilovaná kobylka. „Musím jít,“ dří posledního dne. Vazák smeká se z kruhu. Ouško vyšla. Často se ohlížejíc dává se klusem ku Praze.

Zatím nezdráhává Markétka propadla docela peklu. Vráťím se k vám, ó vroucí kotlíky, řekl si Markétin čert utíkaje od ní, poslání je skončeno.

Než vešla kobylka do Prahy, obul si ospalý ďábel opětně kopyta, proměnil se v hřebce a přišel k Oušku. „Jak jste zablácena,“ řekl. „Tykejte mi, Mořici,“ vece Ouško. „Vyčisti se! Odvedu si tě s sebou,“ rozmlouvají dále. „Domů, nikoliv na studie?“ — „Staneš se závodním koněm, jako já jsem já. Hoj, to je, milá selko, veselé živobyť!“ — „Nepustí mě ani na závodistiště.“ — „Ha! ty odmlouváš!“ dří Mořic s hrozným přízvukem, „žádné strachy, mám všude známé. Poběhneš letos při jízdě žokejů, a ať jsi první!“

Ouško stala se racerem. Denní soustavnou cvičbou připravovala se v jízdárně na závod. Ďábel Mořic způsobil, že se podobala skutečnému běhounu, leč Ouško se tím nemýlila. Běhala v kryté jízdárně, v otevřené jízdárně, podél skloněného chodníčku, napříč, mezi pilary, točila se kolem jezdcovy nohy, běhala uvázaná na popruhové otěži, volná, bez sedla, osedlaná, bez třemenů, se třemeny; proběhla celou vysokou školou jezdeckou. To není práce, ale střechkování, myslila si Ouško uhánějíc. Mořic proměňoval se často v lehkého jezdce, vsedl na Ouško a potom začala pekelná jízda. Jaký to nesmysl, ptala se uštvaná Ouško, což to nikdo nevidí, že jsem tažný kůň?

Před závodem při běhu na zkoušku Ouško byla pátá u cíle. Vyhraje, řekl si ďábel, zkazím ji poctami a slávou, zničím ji, přemohu ji vlastními úspěchy, což nejsem čert? Vítězství je mé!

V Pardubicích je hezká jízdni dráha, Ascott, Mowbray

a jiná města mají prý také pěkná závodiště. Nám se líbí nejvíce Chuchle. V den závodu je tam po celém vltavském břehu hojnost kolovrátků, nábožných lidí a výmluvných kupců.

Silnice je plna automobilů, kočárů, bryček, kolesek a jiných vozidel. Parníky dýmají, vlaky piští, vozkové křičí, sirény houkají. — Pánové jsou dobře odění, mají vesměs kukátka, dámy jsou napořád elegantní, znalkyně stájí a sborem zamilované do dostihů. — Maminky jsou unaveny, malé děti se vyzdvihují, všichni jsou hotovi k smíchu, až někdo spadne, a politují jej, jestliže si natluče příliš mnoho.

Ouško se děsila. Zástupy lidí, koně, veliká prostora, hráze, příkopy, proutěné překážky — to vše nahání jí strachu. Mořici a Rezku! vzpomíná si v úzkosti Ouško. Já se ti, prostačko, neozvu, míní její jezdec Mořic.

Prvá krátká jízda je skončena a koně se vracejí k stání. Krvavé nozdry, zpěněné huby, chvějí se, dýchají jako měchy. Ó, žel! překrásný anglický kůň padá a je zabit.

„Pryč! pryč!“ dí Ouško nedoběhnouc ani k distančnímu sloupu.

Nelze utéci! Soudcové zvážili Ouško i čerta se sedlem. Mořic kobytku osedlal a již odjíždí tryskem od tribuny k místu odjezdu.

Závodí se o velkou cenu na dlouhou vzdálenost až do nejvyšší únavy. Jízda plnokrevných anglických koní zvaná flat races!

Startér dal znamení k odjezdu. Ouško se opozdila. „Neví s dostatek porozumění,“ řekli angličtí běhouni. Ouško vydýchla. Tu vyjždějí všichni koně zároveň.

Při běhu se závodnímu koni zdá, že spíše střemhlav padá nežli pádí. Oušku šuměla krev v uších. Země se jí vlnila pod nohama, neviděla, jen se jí jiskřilo v očích. Podle ní běží koně jako ulice, leč Ouško jich nerozeznává.

Dva soustředěné kruhy kopretinové, žlutý a bílý, spatřené na dně závodiště, zůstávají jejím jediným vjemem. Zúžují se a šíří jako zřítelnice.

Koně plíí.

Kudy letíme? Kolikáté kolo? Kde jest cíl? — Kolem Ouška je světleji. Kobyłka cítí, že je před ostatními koňmi. Vítězí. Tribuny žasnou, ochoz přeje Oušku. Dámy jsou rozechvěny, na Ouško nikdo nevsadil! Ti, kteří hrají, litují svých peněz, lomí potají rukama, nebo pláč na krajíčku, trhají zlostí rukavičky. Klidní pánové rádi by udeřili pěstí na něco pevného. „Fí, krátkonožko,“ praví, „to je trysek? Běžíš jako králík.“

Ouško byla tři koňské délky před ostatními. Blížila se cíli. Vítězství jest již holá skutečnost a tu zničená mysl opadáva.

Já? praví si Ouško, první. — Její trysek se krátí. „Co to je?“ křičí čert, „vpřed! vpřed!“ Kam bych dala oči? odpírá Ouško. „Herko!“ ječí ďábel a na Ouško se sypou rány jako kroupy z pytle.

Před Ouškem se mihly stíny jezdců. Závod byl ztracen.

Ďábel se posedl zlostí: cloumal udidlem, pobodal Ouščiny slabiny, bušil do ní bičkem jako podávkami.

To se nám nelíbí, řeklo si několik šlechtých siláků v ochozu a litující Ouško ztloukli bez lítosti čerta. „Ten žokej je rohatý,“ praví mstitel. „Snad to není čertík?“

Mořic si uvolnil ruku, počal čarovat a proměniv se opětně ve vraného hřebce vytrhl se těm hodným lidem a pádil k Radotínu.

Ouško ležela na zemi a ničemu nerozuměla. Kde se tu vzal Mořic? Co je s čertem? přemýšlí ztrýzněná kobyłka. Když ji zdvihli, Ouško poděkovala a stydlivě odešla ze závodiště.

„Je to tažný kůň! To je nevídané.“ V ložích míní, že je to jedinečné.

Ouško šla maní na východ a řičela na křižovatkách: Mořici! Mořici! Leč ďábel seděl v pekle u ohně a pekl si brambory. Nech mne s pokojem, zalkal slyše Ouščina volání, pozbyl jsem cti, zatra živobyť, byl jsem přemožen!

Asi pátý den cesty poznala Ouško poličské chlupy a dala se do trysku. Hle, Javorka!

„Ouško!“ vykřiknul Rezek a běžel ke kobylice s krajícem v ruce. „Rezku!“ řekla Ouško, „vrátila jsem se.“

„Neviděla jsi nikde Markéty?“ „Ne,“ odpovídá Ouško, „ale Mořic řekl, že se jí dobře vede.“ „Ten hřebec? to byl asi čert.“ „Ale ne, Rezku, to byl ušlechtilý kůň a myslím, že sem brzy přijde.“ „Markétka,“ vece Rezek, „má také vše připraveno, až se vrátí.“

Nedomnívejte se, že talíř na vašem stole je němý. Srozumí se velmi dobře s mísou i s hrnečkem, ba i se solí, ačkoli sůl není u nás doma a hovoří česky dosti špatně.

Dokud jsme byli zcela malými dětmi, slýchali jsme je mluvit. Obušek vypravoval o hloupém Honzovi, popel vymyslel si pohádku o Popelce, talíř zažil příhodu s Nesytou a svícen, který byl zhotoven z lesklého bronzu, jsa příliš domýšlivý, snášel pro svoji pýchu.

Tento svícen byl první den na světě a ještě hloupý, vždyť nevěděl, ani čím je, ani jak má stát, až děti upevní do jeho otvoru voskovici. Byl to tedy bláhový svícen.

Za soumraku okno ve světnici nabylo barvy zapadajícího slunce, ale čas od času ubývalo mu záře, temnělo, až stalo se neprůhledným. A když slunce spí, rozmlouvají věci navzájem. „Dobré jitro,“ pravily hodiny na zdi, „hej, spáčil! Dobré jitro! Chci vám připomenouti, věci, noc je jako den, není rozdílu, moje kyvadlo je stále v pohybu. Já — hodiny — stále bdím.“

„Eh,“ pravila mísa, která hleděla si více jídla než času, „eh, každé chvíle to opakuješ, ale dám se přemluvit, budu-li na hostině v noci i ve dne.“

„Vítej, svícne! Já jsem zápalka, ale myslím, že jsem spíše strom. Jsem od Budějovic,“ pravila poněkud smutně zápalka.

„O, ty drzé dřívko!“ mysl si svícen, ale zápalka nevěděla, že je svícen pyšný a že vzbuzuje nevoli takto hovoříc:

„Budeme tedy sloužiti svíčke. Paní je to dobrá — ano — ano. Zнала jsem její tetičku. Byla to pracovitá včela — možnu z lokte nedala, přiletí a stírá z květů každyčkový prášek. Jaký krásný vosk dala naší paní, když se měla stát svíčkou.“

Co praví! Mám sloužiti svíčke? mysl si svícen a zlá,

pyšná slova naplňovala jeho ústa, ale dříve nežli se ozval, otevřely se dveře a do světnice vešla matka, aby vykonala, bylo-li by tam něčeho třeba. „Ano,“ pravila, „okenní zámek nepřiléhá,“ a přistoupíc k oknu otevřela je. Tehdy zdvihla i svícen a upevňujíc doň svíčku pravila:

Abysi dlouho svítila
a požár nezaložila.

Ta věta se říká vždy, když se zažehuje poprvé svíčka. Pamatovala si ji z doby, kdy byla malým děvčátkem. Avšak dříve než okenní zámek byl spraven, dolehl do světnice křik chlapcův a matka znepokojena zanechala planoucí svíci na otevřeném okně a odběhla k svému dítěti.

Voskovice zasazená ve svícen hořela vrhající mihotavé stíny po zdech světnice. Věci opětně se rozhovořily. Hle, co pravil pyšný svícen. „Třísko! třísko,“ zavolal na zápalku, „varuji tě, nesetrvávej u mých nohou, hořím, vydávám žár. Mohu zanítiti, cokoli chci, a tys mne urazila právě, že jsem služebník svíčky. Mohu zanítiti celé lesy, a ty, jestliže jsi byla stromem, jsi nyní pouhá smet.“

Zápalka pravila jen: „Ne—ne. Sousede, chci říci, svíčka hoří!“

Kniha, nejhovornější ze všech věcí, o níž se vypravuje, že velmi mnoho ví, dala se na své polici do smíchu, když slyšela, jak se svícen holedbá, až se police otrásala, a pravila: „Nerozpaluj se, ať nezvlhneme tvým ohněm. Hahaha, o hahaha — kdyby pošetilst svítila, bylo by zde jako o polednách.“ „Nezkušené děcko,“ pravil svícen knize, ač sám byl první den na světě, „směješ-li se všemu, čeho neznáš, pro smích umřeš. Pravím, kdyby mi neseděla ta prožluklá tyčka na hlavě,“ to bláhový svícen myslel na voskovici, „svítil bych jako slunce.“ „Pro tuhle moudrost nazveme tě hlupákem, svícne,“ odpověděla kniha a ky-nula planoucí svíci. Voskovice uchystala si tři kapky zahřátého vosku a tyto krůpěje skanuly na chladnou nohu pyšného svícnu.

Co se stalo? „Ach,“ svícen vykřikl, více ovšem leknutím než bolestí, vyskočil a zakolísal se, že se věci obávaly, aby nesrazil hlavu sobě i voskovici. Teprve když se ztišil, smály se věci, avšak svícen se chlubil bez přestání.

Náhle otevřeným oknem vnikl do světnice větrný poryv a odnesl oheň z doutnajícího knotu. Tehdy obklopila tma všechny věci, jako prsten ovinuje prst.

„Svícne,“ pravila kniha, „jestliže tančíš, rozsviť se zároveň.“ „Nad takovým plamenem chtěl bych otáčeti rožněm,“ pravil talíř, který nevyhledával právě práci a myslel jako mísa stále na jídlo.

Zatím svícen div nedal se do hlasitého pláče. Kroutil se, napínal, kéž by aspoň jiskřičku v sobě vzbudil! Vše nadarmo. Kolem svícnu nebyla o nic řidší tma než kolem mísy. „Smíškové,“ pravil konečně svícen, „což nevidíte, že jsem usnul, proto nesvítím!“ Tu se věci smály ještě hlasitěji, ale svícen se tvářil, jako by spal, a to bylo nejveselejší.

Druhého dne, když slunce vynořilo se z oblaků, padly sluneční paprsky na bronzový svícen a zanítily světelné pasy na jeho kovovém hrdle, takže planuly jako oheň. I na noze svícnu povstala třpytná světla v podobě oblouků, neboť noha svícnu měla tvar soustředných kruhů, z nichž horní vždy byl menší.

Svícen, jakmile uzřel zákmitý ohně na svém těle, jal se křičeti: „Opětně svítím! svítím! hle, kniho, míso, vizte! vizte! Vidíte, jaké světlo je vůkol.“

Ale dříve než mohly věci co říci, závan větru či snad zaslíbenost sama srazila svícen z okna. Voskovice stěží vyskočila, avšak svícen zmítaje kovovým tělem padal dlouho, neboť okno bylo vysoké, a dopadnuv srazil hlavu, v níž vyhlouben byl otvor pro voskovici, a stal se nepotřebným.

V českém království jsou veliká kamenná města a domy v těchto městech jsou tak krásné a tak úhledně jsou obarveny, že se podobají krystalům drahokamů seskupeným v drúzy. Pocestní z Anglicka a lidé z dalekého poledne, jejichž mateřštinou je francouzština, procházejí v podivu našimi městy a chválí mozek umělcův a ruce stavitelovy, jež daly tak ušlechtilý tvar kamenné hmotě. Ale nejkrásnější mezi všemi městy jest Praha, neboť v Praze sídlil český král, a proto do tohoto města shromáždilo se vše významné a drahocenné.

Malým dětem však jest mnoho nesrozumitelné v městech. I zalíbilo se jim v lesích, na písčitých březích běhutých vod, na pastviskách, kde rozmlouvají se zvířaty smýšlející jako děti.

Psi, již za noci vedete si jako divocí, co jste se nadováděli s dětmi! Oč zřídly vaše ohánky při hrách! — Ovšem i vy ztráceli jste někdy trpělivost, ale usínali jsme usmířeni, začasté opírajíce se o vaši srst.

A jehňata! Což i my jsme po celé hodiny ovčičkami hrajíce si před ovčínem? A nesrozuměli jsme se dokonale se včelami? Nezpívali jsme dobře roji, když vznesl se nad včelín? Zajisté včely ani my toho nezapomeneme, kterak tlukouce v konve zahradníkovy přiměli jsme roj, aby zachytil se na větvi jako révový hrozen. Usadili jsme poté včely ve špalku, který barvili jsme barvou země a oblohy.

Myslím, že jsou děti v městech smutny, nemají-li tam ani ovčí, ani pávu a neslyšely-li nikdy slavička tlouci.

Ano, jsou prý děti v městech smutny a nedobře se jim vede.

Na předměstí bydlilo děvčátko s matkou. Jejich dům byl vysoký, převysoký jako topol. Ale nedomnívejte se, že

proto bylo daleko viděti z oken, nikoli, kol dokola všude byly takové domy a vrhaly stín na okno světnice, v níž děvčátko zůstávalo. Bylo tam smutno. Od svého zrození neslyšelo dítě matčina smíchu. Kterak se mohla matka smáti — v žalu porodila děvčátko a nářkem jej konejšila, když plakalo. Odcházejíc po práci, svazovala pevněji dítě v peřinku a kladla je na podlahu světnice, aby se mu nic zlého nestalo, aby si neublížilo, kdyby povijany se uvolnily. Děvčátko nemělo ani dětského vozičku, ani postýlky. Dlouhé, dlouhé dny proplakalo v smutné světnici.

Nicméně přihodila se dítěti milá událost.

Nelze říci, kterak se věc zběhla, snad řekli lidé, snad vydala se kolébka sama na cestu, ale jisto je, že matka otvírajíc kteréhosi rána narazila dveřním křídlem na lípovou kolébku.

„Dobré jitro,“ pravila kolébka, „vpusť mne přece k sobě, tetičko. Budu se starati o tvé děťátko. Jsem zkušená chůva.“ Tu kolébka sáhla si k bokům. „Ale ta cesta,“ pravila dále, „milá — drahá, jsem všechna rozlámána. Je to kus země!“

Nikdo neví, proč matka pojala takovou důvěru ke kolébce, proč ráda svěřila jí dítě. Snad si myslila, že dřevo kolébky je ze stromu, který ji, ubohou matku, znal. Snad myslila, že kolébka, dokud byla ještě lípou, stála před okny domu, v němž ona sama vyrůstala.

Hou — hou —

Utiš se, malička,

zavři svá očička,

konejšila kolébka, a když se dítě probudilo, měla vždy pohádku pohotově, o Karkulce, o slepici a kohoutkovi, vypravovala o štědré noci zasvěcené památce narození Páně, kdy lidé, děti, stromy i zvířata jsou obdarováni, o slavnosti žní, kdy mýjely ji, pokud byla lípou, náklady požatého obilí, vysoké, až pavuza se ohýbala jako luk a na větvích stromů zachycovaly se klasy navršených snopů.

O, proč jsi nepřišla, kolébko, dříve, proč jsi nepřišla, myslila si matka. Nyní jest již příliš pozdě. Mateřské mléko

změnilo se v slzy v mých prsech — slanými slzami kojila jsem svoji dcerušku. Obávám se, že zemře. Ach, milá, přemilá —

Nic nepomáhala stoletá moudrost kolébčina, nic mateřská péče, nadarmo bděly u nemocné. Uvolněná dětská duše zachvěla křídly nad kolébkou — děvčátko zemřelo.

226

Matka i chůva tiše plakaly.

Kolébka promluvila první. „Bůh tě potěš, milá tetičko, bůh tě potěš.“ Matka otevřela okno dokořán. „Nesháněj rakvičku, tetičko, jsem stará, — půjdu také spát,“ hovořila kolébka dále, vyzula oba koliby, na nichž stála, a změnila se tak v rakvičku. Na obou čelech kolébky byla vypálena dvě rudá srdce a dvě holubice.

Viděli jste někdy bednářskou dílnu?

Je plná podivných nástrojů a děti stěží rozeznávají, k čemu slouží. Bednáři si jimi pomáhají pracující o kádích, sudech a másnicích. Kterak by bylo možno zhotoviti kruhovitě dno díže, kdyby nebylo kružidla, jehož jeden hrot píše? Visí tedy kružidlo na zdi i pila, nebozezy a mnoho jiných nástrojů.

Na dvoře před bednářskou dílnou bývá vyrovnáno březové dříví, jež se kropí, aby zůstalo ohebné. Z tohoto dřeva hotoví se obruče.

Ovšem nyní lze říci obruč a není třeba se obávat, že by někdo nevěděl, co se míní tímto slovem. Všichni víme, že obruč jest kruh, jenž drží pohromadě dužiny bečky nebo sudu. Avšak první bednář, jenž připadl na myšlenku březovým dřevem pojiti dužiny, nevěděl, jakým jménem by tento kruh nazval, že jej pojmenoval obručí, stalo se takto.

Bednář vzal mladý březový stromek a rozřal jej po délce, takže povstaly dva stejné díly, které již neměly tvar válce, nýbrž jedna jejich strana byla plochá. Poté seřízl oba konce, aby k sobě dobře přiléhaly, a ohnuv dřevo do kruhu, spojil je.

„O, o, o,“ křičela břízka při této práci.

„Nebruč! Buď moudrá! Každý se musíme stát něčím užitečným,“ chlácholil ji mistr, „budeš držeti pohromadě dužiny bečky na povidla.“

„Povidla!“ mlaskala bečka, „kéž bych byla již plná povidel.“

„To je dobré,“ řekl bednářský nůž, „mám v kuchyni příbuzného, ten mi to řekl. Jsou prý sladká.“

„O, o, o,“ sténala břízka.

„Bruč! Tedy bruč,“ zlobil se bednář, „nemůžeš přece

jen růsti jako krasavice. Ostatně staneš se náhrdelníkem bečky, budeš jí k ozdobě.“

Ale břízka naříkala stále, a když bednář nasadiv ji na dužiny začal ji stloukati na místo, kde byla bečka nejobjemnější, rozléhal se její křik po celé dílně.

„Fi,“ pravil osel, „co to mluvíš,“ a vyhodil zadkem.

„Ano, pane, řeklo se mi to o vás —“

„To jsou klepy!“ odpověděl osel.

„Ujišťuji vás,“ začala obruč —

„Dost!“ přerušil ji osel. „Snědl jsem ti něco, nebo něco chceš?“

„Velmi by mne těšilo,“ pravila obruč, „kdybych směla zavěsiti se na vaše hrdlo.“

„I ano,“ odpověděl osel a provlékl hlavu obručí stříhaje ušima.

Ti páni jsou divní, přemítala obruč, hle, ohání se ocasem a kopyty po ovádech, jako kdyby ani neměl tak krásný náhrdelník.

„Bz - z - z - z,“ zabzučela moucha a kousla osla do ucha.

Zvíře zanechalo svého bodláku a rozeběhlo se po cestě, jako bez rozumu.

Již to přišlo, myslila si obruč. Jak je to krásné být náhrdelníkem — škoda, že jsem vyšla bez zrcátka! Všechno na mne hledí, musím se držet. — Je to kavalír, ten můj pán, jezdí jako markýz!

„Stůj! stůj!“ křičel slouha na osla, „chlapíku, já tě naučím!“ a doháněje osla chopil jej za obruč na jeho šíji.

Za každým o řekl mistr *bruč! bruč!*

„Víš co,“ řekl bednář, posunuje si čepici do týla, „budeme ti říkati obruč, když o bručíš.“

Tak nabyla obruč jména, ale to není vše, co o ní vím.

Obruč byla marnivá, myslěla si: najdu si jiného pána, když jsem se stala náhrdelníkem. Vyhledám si někoho vznešeného, nesluší se, aby bečka měla takový šperk. Když si vzpomněla obruč na povidla, začala váhat — mám — nemám. Povidla jsou sladká! Eh, řekla si konečně, vždyť jsem již slečna a stála bych o povidla?! Hned na cestu!

A obruč sesunula se z bečky a pustila se ze svahu. Kotá-
lela se rychle a byla plna radosti sama nad sebou. Přes
nerovnosti cesty vznášela se jako tanečnice, byla pružná,
mladá a bylo jí do smíchu.

Uviděla osla. To je nějaký vzácný pán, myslila si. Možná
že je i učený, aspoň se to tak zdá. Je-li urozený, vzácný
a učený, jistě se rád ozdobí náhrdelníkem. Rozhodla se.

„Dobrý den, urozený pane,“ pravila obruč přistupujíc
k oslu, „chci vám sloužiti, neboť jste urozený a vzácný.“

Spojení obou konců obruče se uvolnilo a slouha jal se
napřímenou obručí vypláceti osla.

Když se tato bolestná záležitost skončila, podíval se osel
na zahanbenou obruč bruče „ty pletichářko!“

Oblak vznášeje se nad krajem mluvil pyšně: „Já jsem ten, kterýž způsobuje úrodu zemskou. Déšť svlažuje kořínky vzcházejícího obilí a déšť pochází ode mne. Chudoba a hlad zkrušily by zemi, kdyby nebylo mne, oblaku.“

Tu však sluneční paprsek udeřil v oblak, jako šíp vystřelený v rouno heranovo. I nastala váda.

„Nestoudný,“ pravil oblak, „proč na mne dotíráš? Což nikdy si nezapamatuješ, že je špatné znepokojovati mne, jenž přináším lidem chléb?“

„Kéž bys byl tak užitečný jako výmluvný, oblaku!“ odpověděl sluneční paprsek, „já působím růst, já dávám lidem chléb! Já, jenž svítím a zahřívám.“

„Bloude!“

„Lháři!“

„Svárlivci,“ napomínala země oblak a sluneční paprsek, „učíňte smlouvu: Necht' oblak nebrání slunečním paprskům až do doby žní; druhého léta oblak vydá všechnu svoji sílu. Poskytne-li prvá sklizeň hojnost obilí, jest dárce chleba sluneční paprsek, jestliže druhá, nazveme oblak původcem úrody.“

A stalo se tak.

Prvého léta žhnul paprsek. Osení zprahlo. Nastal hlad.

Prívaly deště zhubil oblak úrodu druhého roku. Stodoly zůstaly opět prázdné, cep nedopadl na mlat a mlýny neměly obilí, které by drtily na mouku.

„Hle,“ pravil pluh, „oblaku! sluneční paprsku! počítalci! Co jste se domnívali ve své pýše? Jedině bůh dává chléb. Vy, mrva, setba, práce člověkova, ba ani my, hospodářské stroje, nic nejsme samy o sobě.“

Za jarních dešťů spadlo veliké množství vody na starý les. Země i mechy i lesní podrost nasákl vodou, a když les nepřijímal již vláhy, stékala voda podél kořenů stružkami k nejnižšímu místu v lese. Nejnižše ležela paseka a tam se vody shromažďovaly. Každíčký výmol, jenž směřoval dolů, byl plný žlutavé vody; tak vznikla na pasece louže.

Louže podobala se mrtvému oku, ale záhy kal usadil se ke dnu, a louže prohlédnuvši spatřila převeliké stromy kol dokola a nad nimi vysoké nebe.

Dešťová voda nezůstala sama. Nikdo nevěděl, odkud přišli, ale kde se vzali, tu se vzali živí tvorové: převozníci, vodomilky, potápky, ba i žáby.

V louži nastal přešťastný život.

Převozníci dbale hleděli si svojí živnosti, potápky vrhaly se ke dnu a vynořovaly se, jak toho vyžadovalo jejich řemeslo, a každý dělal, co se slušelo. Žáby ovšem často snědly někoho z obyvatelů louže, ale nikdo jim to ve zlé nevykládal.

„Nechť nás chňapají,“ říkali, „když nemohou jinak. Ostatně kdo dobře převáží a dobře se potápí, tomu se nic zlého nepříhoda.“

„Žáby mají také nepřátele,“ pravila převozníková žena. „Ba věru,“ přisvědčil převozník, „viděl jsem sám, jak cosi velkého přiletělo a pozřelo tři statné žáby. Ach, — utlouklo je skřípcem! Myslil jsem zprvu, že je to sochor, ale byl to skřípec. — Byl červený a viděl jsem, jak se rozvívá.“

Tak obyvatelé louže hovořili a tak žili po několik neděl, myslili však, že žijí dlouho a dlouho, neboť čas jim plyne jinak než lidem.

Všude nalezne se někdo, kdo je nespokojen. V louži to byla žabí rodina, jež neměla dětí. „Aspoň kdybychom měli

jednu žabičku,“ říkával žabák, „jaká by to byla radost!“ „Kvá — kvá,“ přizvukovala žabice. „Věř, nic mne takhle v louži netěší — jakýpak je to život? Sami a sami!“

V noci, když se toho nespokojené žáby nejméně nadály, zaskřehotalo cosi u domovního prahu a žabička byla na světě.

Co bylo tehdy radosti! Co shonu!

Žabice plakala štěstím a starý žabák skákal jako smyslů zbavený a nic se nestyděl dovádět a metat kozelce, ačkoli měl bradu téměř šedivou.

Tato událost, že totiž staré žáby dostaly mládě, byla příčinou neobyčejných a žalostných následků.

Láska starých žab k mláděti rostla ještě rychleji, než se vyvínovala mladá žabička. Když po čase malá žába začala skákat a vydala i žabí zvuky, žabice slzíc radostí nosila maličkou od sousedky k sousedce. Všude, kam přišla, dožadovala se chvály a nikde ji neuspokojily. Staré žábě se zdálo, že sousedky nechválí její žabátko po zásluze. Vždyť je to nevidané, neobyčejné, přemýšlela, jakým způsobem naše malička otvírá tlamičku a jak leze. Ovšem jiné žáby také lezou, ale bylo lze to srovnat? Jak mohou toho nevidět hloupé žáby. Moje žabička je pěkná, čiperná, rozumná, ale ty ostatní — oh, jděte s nimi.

Sousedky hovořily: „Prosím vás, jsem stará žába, ale tohle vidím poprvé, vždyť oni se pýchou zalknou, ti staří. Řekněte sama, sousedko, je to jejich žábě o něco lepší než můj skokánek?“

„A našeho neznáte?“ pravila druhá žába, „nedávno se narodil a je větší než ten váš.“

Každá žabice vychvalovala svoje mládě a nechtěla připustiti, že by i jiné, cizí, mohlo býti sličné a dobré. Tak nastal v louži rozvrat.

„Muži,“ hovořily žáby ku svým manželům, „ujmi se mne, což nevidíš, jak nás přehlíží.“ „Ty mne již nemiluješ — jinak by jsi se zastal našeho skokánka,“ řekla druhá. A tak začali se svářiti i žabáci. Podkládali jeden druhému špatné úmysly, vždyť vím, myslel si jeden, že mne chceš

poškodit, proto lovíš zde před mým domem. „Huš,“ vyjel druhý, „co si mne prohlížíš, chceš mne urazit!“ A žabáci byli v sobě. Někteří se styděli pro nic se hašteřiti a vymýšleli si důvody. „Tvrším,“ pravil žabák s brýlemi, „že louže je stvořena jedine pro žáby. Za prvé — pro primo — — —“ „Ničemo,“ křičel druhý, „vždyť žáby byly dřív než louže.“ „Ticho, nevědomeci,“ spílal třetí, „dvěma jedincům nelze se dorozuměti, neboť není všeobecně platné pravdy.“ „Haho! haho!“ hlučeli jiní.

Žabáci již se nestyděli, uvěřili, že je nutno přiti se o věci, jež nemohli rozhodnouti, a zapomněli na pravou příčinu hádek. Každý žabák hleděl získati pro svoje mínění převozníky, vodomilky a všechny tvory v louži. Přikývl-li však některý brouk žábě, ostatní vrhly se naň, aby jej snědly, ač byly třeba již syté. Mnohé jen proto, aby mohly přesmíru jísti, vyvolávaly pře s potápníky.

Poklid a pokoj vymizely z louže úplna. Objevila-li se někde žába, jako kamením vrhaly po ní ostatní zlými slovy. A mihl-li se ustrašený vodní brouk, hnaly se za ním volající: „Čí jsi? Komu svědčíš?“ A snědly jej, ať svědčil komukoli.

Druhdy žáby, když se zešeřilo, rozrážejíce vodu vynořenou hrudí, pluly k leknínům nebo v místa, kde na zčeřených vlnkách chvěl se obraz lesa a měsíce. Jindy trávil večery při dobré žabí hudbě a při víně. To vše nyní pomínulo. Od doby, kdy počala pře, je-li skutečný měsíc ten, jenž se zrcadlí, či měsíc na obloze, pozbyly oba půvabu.

„Dříve jsem tě miloval,“ pravil mladý žabák k měsíci, „ale jak se mám nyní podívat na tebe bez hořkosti, když mi pro tebe, prožluklý kotouči, zpracovaly tak kůži.“

„Pamatuj si, co jsem pro tebe zakusil, koláči nemastný neslaný!“ horlil jiný skákaje po obličejí měsíčního odrazu v louži.

„Pánové, vy jste směšni. Proč se nezabýváte hudbou?“ řekla mladá žabice jdouc mimo ty, již hovořili s měsícem. Byla to tatáž, jež se tak pozdě narodila nespokojené žabici; prapříčina sporů v louži.

„Věru,“ hovořila žabka dále, „udělali byste mi radost,

kdyby jste upustili od hněvu. Co je vám po měsících, jestliže se vám již nelíbí, jak vám mohou být jinak užitečný? Pánové, prosím, podejte si nohy.“

„Jakže? tak hovoříte vy? Nikoli! toho jsem se nenadál,“ pravil jeden.

„Kdybych nebyl dobře vychován, odpověděl bych vám velmi příkře. Což nevíte, jak mne urazil?“ řekl druhý.

Nikdo to nepochopí, co ty žáby mezi sebou mají. Louže je krásná, a jak ji zošklivují, pomyslí si žabička, jež divným řízením zůstala bez hněvu.

Blížila se zkáza, ale zápasící louže nic nepozorovala pro svoje spory. Konec nepřikvačil náhle. Zprvu odcházeli brouci.

„Sbohem,“ pravili, „jdeme neradi, louže, ale je to nutno.“ Žáby se rozběsnily a nastalo sucho. „Ještě je čas, stihneme vodu v příkopě a dostaneme se do nádržky, brzy vyschneš ty i příkop. Sbohem! jak pravíme, jdeme neradi, ale co nám zbývá?“

V louži nastala nouze. Dříve mnohé žáby umíraly od přebytku, nyní bída učila je střídmosti, poté odříkání a konečně seznámily se s hladem — s hrozným smrtelným hladem.

„Vše vnitřnosti jsem strávil, jedině žaludek nosím na svých nohách,“ naříkal jeden.

„Jazyk se lepí v mých ústech!“ „Horečka mne zmáhá!“ „Jíst! Jíst,“ prosily žáby.

Každého dne přibývalo nových těl na březích ubývající louže. Slunce opíralo se na paseku zdvihajíc vodu do oblak. Louže vysychala a potravy vůbec již nebylo.

„Co se s námi stane? Přátelé, probůh, neopouštějme se navzájem. Jsme přec všichni žáby,“ pravil hlouček, jenž nejdéle vzdoroval hladu a suchu.

„Konečně,“ pravila žabka, jež se nikdy nevadila, „konečně změnili jste svoje mínění. Doznejme si, jak jsme byli všichni bláhoví.“

„Při sám čáp,“ zaklínal se popiratel měsíce na obloze, „chci být příště moudřejší.“

„Příště — co je příště? — Smrt, hochu! Vidím ji — jde —“ a starý žabák složiv hlavu na nohy zaplakal.

Všichni pomřeli, jen žába, jež nepoznala hněvu, byla dosud živa. Sama, hladová a slabá, ležela uprostřed mrtvol na místě, kde bylo druhdy náměstí louže, tam, kde v době úplňku zrcadlil se okrouhlý měsíc.

Ona, jež sama nevinná byla původcem sváru, zašla poslední.

Osoby:

Paní a pán Nellini

Jejich dcery: Dorotka, Kateřina a Zuzana

Velkoobchodník Semper Schmidt

Básník Pantarej

Prokurista a tři čtenářky, z nichž dvě jsou velmi mladá děvčátka; třetí čtenářka je asi padesátiletá.

Scéna je nevkusná. Šaty herců měly by býti starodávné, leč některé jejich části jsou právě nejmodernější.

Zuzana: Ač o ženicha jde, ne o běh, přec svým lýtkem, Kačenko, dnes závod vyhraješ.

Paní Nellini: Buď zticha! nenadávej! mlč!

Kateřina: Sem, v peleš takovou, mám uvést básníka.

Dorotka: To jest již přílišné!

Paní Nellini: Vždyť tobě, panenko, je souzen obchodník.

Kateřina: Tu sudbu zvrtnu jako vahadlo.

Zuzana: Duchamor, scestí, zkáza, potopa, toť přibližně je obraz rodiny.

Paní Nellini: Buď, Káčo, rozumná a kupce vezmi si, ta ochechule se pro něho nehodí a není hezká dost pro toho šviháka! Pan Nellini a já se, dcero, bojíme, že i ten básnílek nám vrátí Dorotku.

Kateřina: Chci pány viděti, sem s oběma! Nač volit na-alepo.

Dorotka: Ach, to jsou okolky!

Kateřina: Dejte mi ženicha!

Paní Nellini: Nu, dobrá, necito, však jenom jednoho!

Zuzana: Leč já jsem lichá.

Kateřina: Taj své toužení a mravněji si veď!

Zuzana: Mé ctnosti nikdo nedosvědčí mi, leč vy se máte přec na koho odvolat!

Paní Nellini: Měj, holka, uznání, cožpak to není dost, dva udat peníze a oba falešné? Nu, dobračky, má plavovlásko, tak! Sem usadte se — ach — přec nejdůkladněji sluší unylost!

Dorotka: Mě štěstí s poklidem tak ukolébává jak houpačka.

Pan Nellini *vejde*: Á, dobrý den! Jste svěží, bez pranic?

Kateřina: Právě se stydím, že mám před svatbou.

Pan Nellini: Nu, to se ví! Fúj, chlupská povaha mé kazí záměry, chtěl jsem vás povzbudit. Nakašli na všechno, nu chutě, jen se vdej! na tom přec nesejde, žes trochu kulhavá, tvé věno — mordijé — toť pěkný peníz jest! *Mluví k obecnstvu*: Já jsem se nadřel, člověče, jak kůň, prodával vepře, voňavky a půdu, podešve, papír, zlato, platidla, kornouty, uhlí, trpaslíky, vlnu, náhražky, zrůdy, holky jsem vyvážel. — Hej! plavil jsem se, jezdil, putoval od města k městu, ze země do země. Hrom do toho! to býval čertův shon. — Svět, lidičky, je hezky zařízen — toť tržnice!

Zuzana: Jdi, nechvástej se, že jsi vydrhiduch.

Pan Nellini: Hospodařil jsem pro vás, slečinko!

Paní Nellini: Ach, Františku, snad by ses nehněval, ta zába hloupoučká se trochu nezvedla, žel je to kopyto, však na mou duši, to lze snadno spraviti. Svě knížky bláznivé hned spal! Zjednej jí společnost a kostýmek jí kup, ať pomní na svůj stav a ať jej miluje.

Pan Nellini *k obecenstvu*: Ta rodina je pouto, člověče! Moc nerad platím jím — mé dcery zapletly se s tenory a žena s basistou, ó, to jsou vydání! ti hýskové jsou velmi neskromní. Jen o Zuzanu nikdo nestojí, a proto jedině, že zbývá na ocet, ten spratek vyčtl mi tisíndinkované o všem mlčení jako lumpáctví a sprostou zkaženost. Ó, doma, člověče, tě nikdo neuzná, však jinde řkají mi „budulínečku“ a „míšku“, „rado“, „práce hrdino“.

Semper Schmidt *vejde*: Jakpak se máte?

Pan Nellini: Díky —

S. Schmidt: Pospíchám.

Pantarej *vchází*: Smím vejít —

Paní Nellini: Prosím!

Pantarej: Prominete snad —

Dorotka: Ach!

Pantarej: — omluva —

Zuzana: Ten vzdělanec má pleš a druhý milovník je trochu pořouchlý.

S. Schmidt: Spanilost, duch a dobré prostředky nechť snoubí se, — nu, společnosti ctná, jsem Semper Schmidt, můj velkoobchod vším je dobře zaveden, hrubého zisku mívám do roka —

Pan Nellini: Pst! mám k vám důvěru a pro jistotu si prohlédnu účty nebo pokladnu. Nač o výdělku mluvit hlasitě, proč přiznávat zisk?

S. Schmidt: Jste-li vy partyka, jsem zdatný obchodník a daní, pane, rovněž neplatím. Mám účty podvojně.

Pantarej: Leč to čpí podvodem.

Zuzana: V té společnosti vy jste živlem očištným.

Paní Nellini: O svatbě chtěl jste říci cos — to bylo vhodnější.

S. Schmidt: Chci do rukávu dát si ruku, matinko.

Paní Nellini: O dceru žádá tě.

Pan Nellini: Jsem naráz rozhodnut.

S. Schmidt: Leč především sjednejme podmínky.

Zuzana: Od oka, Schmidte, jste po čertech hoden lásky, leč příliš důvěřiv — chtějí vás napálit! Ty holky obě jsou docela bez groše! Nellini na psí jest a věno smýšlenka. — Šest párů punčoch, po třech košilích, nějaký povlak, šátek, ubrousek, toť jejich výbava.

S. Schmidt *odchází ke stolu, kde se dá do jídla*: Ha, proklatě! ten šibal podvádí?

Zuzana: Ach, pane, volte mne, mám pěkné úspory.

Paní Nellini: Nu, Kačenko!

Kateřina: Ach, Sempere, jsem tvá, za nocí deštivých jsem na tě myslela.

S. Schmidt: Až večer, slečinko, ta věc přec nespěchá.

Zuzana: Proč u nás, básníku, se chcete oženit, snad neposedla vás též touha zbohatnout?

Pantarej: Již jsem tak potřeštěn, má dámo, uvažte, stár šestatřicet let, jsa rozpačit, blond, skromný a k tomu odrba, mám žítí na úvěr. Těm hadrům zedraným přec nikdo nevěří, a stydím-li se, koho umluvím? Ťas vem mou svobodu! Pro dobré bydlo sňatek podstoupím.

Zuzana: Však Dorotka vás, mistře, bude mistrovat.

Pantarej: Proším vás nastokrát, nezradte Dorotky.

Dorotka: Fi, básník, matinko, je štvanec nějaký, kdepak má kučery, jak pravil inzerát? Chlap je snad podvržen, já na něj nemám chuť.

Zuzana: Je prý to svěťák, včera v divadle se o něm mluvilo — Pantarej svádí prý služebná děvčata.

Pantarej *klopí hlavu*.

Paní Nellini: Nu, básník, líbí se. A vidíš, jak je znám.

Dorotka: Snad nežárliš?

Paní Nellini: Jen svatby nepropas.

Pantarej *oživuje*.

Pan Nellini: Tak, pobavte se, páni, s dcerami. Vpřed, jářku, s kuráží! Těch okolků již nech. Proč, mistře, okouníš, či chceš snad závdavek?

Dorotka: Ach, papá!

Pan Nellini: Cos prořekl jsem nezpůsobného? Myslil jsem v penězích, na kytku nevěště. *K obecenstvu*: Proboha, básníci co mají za příjem? Chci mít jej v rodině, jen abych ukázal, že i to umění si mohu pořídit.

Pantarej: Pohodu představ, slečno Dorotko, jak vějř, nebesa a jarní oblohu nad vámi vzklenu.

Kateřina *má se k Pantareji*: Ten fajn horuje, však Schmidt si hledí jenom talířů. — Dorotka, Pantareji, je velmi hubatá.

Dorotka: Ty!

Paní Nellini: Kačko!

Pan Nellini: Prosím vás.

S. Schmidt *od jídla*: Jen žádnou výtržnost!

Paní Nellini: O minulosti své nám rače vyprávět.

Pantarej: Ne —

Dorotka: Byla pohnutá?

S. Schmidt: Což, pane Nellini, můžete na dlaň věno vyplatit?

Pan Nellini: V tu chvíli — zajisté — sahnuv jen do kapsy — v těch knížkách, pane, vkladů víc než dost, by horší holka líp se provdala.

S. Schmidt: Ta maličká mne asi miluje, nu, má-li ještě víc —

Dorotka: Ať mi ho nesvádí.

Paní Nellini: Jdi, Kačko, za Schmidtem!

Kateřina: Poněkud jste se, pane, odmlčel.

S. Schmidt: Nesložil jsem si dosud proslovu.

Pan Nellini: Jen hovořte, pokud vám zbývá čas.

S. Schmidt: Ať vnější půvab, mravy milostné a schopnost rozmnožiti hřivnu svěřenou navzájem slívají a zřídí slušnou ctnost jen všední potřeby.

Zuzana: Vy pak jste Semper Schmidt, leč to jsme slyšeli.

S. Schmidt *poklekne se Zuzanou*: My milujem se, společnosti, viz! Jí ruku tiskna cosi šepotám —

Kateřina: Toť podvod!

Paní Nellini: Vstaň!

Kateřina: Tys svůdník! Modrovous!

Zuzana *vstane*: Pan Schmidt si myslí, že jsem bohatší, a proto nechce tě. Ó, Káčo, Kačenko, hle, podívej se, vida zíštníka! To já mu řekla. Teď jej vyženem.

Paní Nellini: To děvče nemá za mák rozumu.

Pan Nellini: Ničemu nevěřte, o špetku nemá víc.

S. Schmidt *stále klečí*: Ne? Citů nejčistších to dětské žvástání mi tedy nezkalí. Kačenko, klekni si.

Paní Nellini: Nu, račte pokračovat.

S. Schmidt: Čí odpor zlomit chce tu shodu vzájemnou? Mí drazí rodiče! ach, — pro pláč nemohu —

Pan Nellini: Mám jim už požehnat?

S. Schmidt: Ach!

Pán a paní Nellini, *snoubenci vstanou*: Buďte šťastni, tak!

Paní Nellini: Ty, Kačko, chytrá buď!

Pan Nellini: Sempere, nekarbaň, víš, karty, člověče, jsou svinstvo, jestliže v ně hrátí neumíš, o trzích při hře —

Paní Nellini: Proč jste vy se nevyjádřil též?

Pantarej: Jsem zmaten drobátko.

Kateřina: Nu, milý Sempere, šest šatů do roka, — doufám — není moc?

S. Schmidt: Však šperky, Kačenko, ty patří k výbavě.

Pantarej: Syt kdybych právě byl, snad přece bych utekl.

Pan Nellini: Též druhá dvojice se právě dohodla.

Pantarej: Tak, pane, přibližně —

Pan Nellini: Pětkrát stotisíců! Snad spokojeni jste, leč já bych rovněž rád vám viděl do karet. Rač, Schmidte, ukázat mi knihy obchodní a Pantarej nám přečte laskavě buď dopis nakladatelův, neb článek o sobě, jenž vyšel v novinách.

Dorotka: Svůj věhlas, ženichu, nám, prosím, předvedte.

Pantarej: Mou proslulost ať dosvědčí mi skvělá družina tří čtenářek.

Pan Nellini: Máte je při ruce?

Pantarej: Ne, v patách, pane.

S. Schmidt: Pojď, prokuristo, dál.

Prokurista *vejde, nesa velikou knihu, šeptá Schmidtovi:*
 Zde v domě jde to jen tak všelijak, od spížirny má
 klíče kuchařka, kočí je švihák. — To není jenom
 tak, to, pane, znamená —

První čtenářka: Ne —

Pantarej: Prosím —

Čtenářky *vcházejí:* Lidstvo!

Mistře! Proboha!

Je — jeje!

První čtenářka: Jen ať si nikdo nemyslí, že chodím do bytu.

Druhá čtenářka: Můj zájem na pomyslu, dámy, přestává.

S. Schmidt: Nu, prosím, račte.

Pan Nellini: Libo stoličku?

S. Schmidt *k mladé čtenářce:* My se již viděli.

Stará čtenářka: To asi v čítárně. Jest četba, pánové, svit,
 sněžné pohoří a žebřík, schodiště, toť lano a tak
 dál — též věnec záchranný, jenž nedá utonout
 a vzhůru nese nás. — Vše holá sprostota, co není ve
 verších! Má duše zavýskne, když mluvou vázanou
 do jejích křidélek jí básník zaduje. Hej hola, motýli!
 Ó, něho měsíčná!

Pantarej: Toť málo osobní.

Pan Nellini: Kdypak vás spatřím?

Pantarej: Až zítra o sedmé.

S. Schmidt: Nechte jej, kapouna, žár v jeho básních byl
 jen slovesný.

Prokurista *ukazuje v knize:* Zde roční obrat — převod —
 úhrnem —

Paní Nellini: Nu, hezké, ale vy jste, pane, neholen, to
 nesmíte! Chci hezkého vás mít.

Prokurista: Zvlášť k tobě hodím se, jsem dobrý milovník.
 Ach, to se shodneme.

Stará čtenářka: Ó, novou skutečnost mi zobraz, básníku,
 ztajenou krásu, bolest, plesání. Mé duše toužící
 buď tvárnou obdobou!

Pan Nellini: Již dosti, slečinko, to stačí, mistr je! Dík dá-
 mám, dcerušky, jsem o tom přesvědčen.

Paní Nellini: Já zatím seznávala, milý Sempere, poměry peněžní vašeho obchodu a mohu říci, že jsem uspokojena. Pan prokurista byl mi k prospěchu, nu, starý, pozvi jej, ať přijde kdykoliv.

Všichni: Vše je již skončeno, již nelze říci nic. Nakonec nám to všem moc dobře dopadlo. Kdo hloupě vedl si? jen Zuzana, ach! zůstaň tam, nekaž nám závěru!

243

Zuzana *vrací se*: Jdu rozloučit se s tebou, doupátko. Mějte se dobře, ztloustni, básníku, a najdi na to rým, jenž by se líbil všem. *Na útěku.*

Všichni: Je, ježišmaria! Proboha! svažte ji!

S. Schmidt: Jen lítá zpustlice se může odhodlat rodinný domeček pálení svíčkami!

Osoby:

Ferrante Gonzaga, ustanovený vladař

Ottavio Farnese, vévoda z Castra

Markéta, nemanželská dcera císaře Karla V.

Julie, její sestra

Dionýsos, oděný jako cikán

Silén, vévodův zpovědník

Pietro, parmský švihák

Andrea, voják

Cipriano, myslivec

Zuzana

Děvče

Cikánka

Děti

Scéna znázorňuje schodiště. Dole a v popředí je kašna. Schody vedou k zahradním vrátkům, jsou nízké a je jich jen málo. Nahoře i dole je prostorná plošina.
(K této hře složil hudbu Vl. Polívka.)

Pietro: Nad kůzlátko není v světě nic sličnějšího. Milý pánbůh to ví a vy řekněte, co je libo.

Cipriano: Pil bych, ptáš-li se, co bych rád.

Pietro: Takové žerty! fi!

Cipriano: Snad byste si nepřál, abych obrůstal vtipem jako vousem?

Pietro: S vaší tváří zde dojdete štěstí, ta se v Parmě cení, počítejte s tím, Milosti: bůh vám dal barvu dle vkusu zdejších paní. Více neřeknu nic.

Dionýsos: Líbí se ti kozlíci? nuže, bez rozpaků, mám dva, jeden je bílý jako poduška a druhý černý, kterého z nich si vezmeš?

Pietro: Černého, můj štědrý pane, jsem synem svého města.

Andrea: Hleďme — a říká se, že se již nerozdává.

Cipriano: Nikoli, jen dlaně jsou teď v pěsti sevřeny, leč o štědrosti co se vypráví, to není pomluva.

Pietro: Tam, kde se svírá, prsty nestrkám, a nejméně tam, kde dlaň se svírá v pěst. Takových darů dost mi štědrost našeho pána dala přes prsty — přes prsty, pravím, neb jsem se dočetl, že užívati části za celek je figura a mluvit ozdobně je pro mne stejně nutno jako mluvit pravdivě.

Cipriano: Ach, Milosti, co vy jste nažvanil! A vše to řekl jste spíše, jak to není, nežli s ozdobou.

Pietro: Zde tebe, Milosti, mi k zlosti hosti. Hej, myslivče, nepustíš svoje jelenice za jelenem? Slyší se, abys je prodřel o kašnu? Slyšte, poctiví lidé, včera obořili se paroháči mimo oboru na myslivce. Vezměte podruhé na svoji hákovnici loveckou brašnu, na záletech jako na lovu je to s výhodou. — Vy, Milosti, odejdete? Díky za kozla!

Dionýsos *odchází*.

Zuzana *přišla s jiným děvčetem*: Nu, váda, rozumí se, nebo pomluva, žert nevhodný či pitka, veselost a rvačka, říhání to, pánové, vás zradí, byť byste se skryli i za schodiště.

Pietro: Kdo říhá, Milosti, mluv šetrně, když nelze líp ti užívati úst.

Zuzana: Jest jim jen mluvit.

Pietro: Pah, nejmilejší, vy se mýlíte! Jak jen jsem řekl ústa, ten myslel na doušek, ten na sousto a třetí na polibky. Sám jen z této společnosti úst užívám, jak mrav jest křesťana.

Andrea: Už ustavičným úst svých užíváním ubohé naše uši udolal.

Zuzana: Dost, pánové, hovořme rozumně anebo počestně, uvidíte pak, že sotva zůstanu vám dlužna odpověď.

Děvče: Zpívat, prosím.

Pietro: Ne, tančeme.

Cipriano: Nu, děvčátko, znáte písničku, jež by se hodila tak pro váš špatný hlas, jak pro hudební uši našich Milostí?

Andrea: Nu, přihlaste se, kdo jste při hlase.

Zuzana: Já spustím. *Zpívá*: La — la — la —

Pietro: Třikrát láskou počítí a nepřivést to dál než k první slabice!

Zuzana: Učím se lásku slabikovat.

Děvče: Zpívej, komu slouží hlas!

Blah ten, kdo myslí na radost,
prost
myšlenek a přání chamtivých,

Ferrante Gonzaga *vyšel ze zahrady na horní plošinu se Silénem a Julií*: Ticho, ďáblové! Kde jste vzali tolik drzosti, že bez studu a bez hlasu drhnete zde tuto písničku?

Pietro: Já koupil loutnu — Vaše Milosti — a zkoušeli jsme —

Gonzaga: Nástroj! Je příliš křehká, pane. *Rozbije loutnu*. To místo, dámy, se hodí spíše pro jiné odpírání, než pro ono, jež hlásá náboženství. Tvá duše nabobtnala vínem jako zátka, tvá zkysala, tys rozdala svoji. — Otče, promluvte k nim. Ujměte se jich prosím, Julie. *Odejde*.

Julie: Je to bolestná podívaná, vidíme-li, kterak mrav zlým návykem a jinak překonán se ztrácí, hyne, mizí, upadá.

Silén: A co vzrůstá: hřích, hřích — Nenuťte mě, abych ukazoval dále. Sama prospíváte nejvíce v kráse, bujíte, kvetete, nabýváte, rostete, mohutníte, vyvíjíte se rychleji než letorosty révy. Změřme to!

Julie: Vaše výmluvnost je málo kněžská.

Silén: Pročpak? Každý kněz je výmluvný, jak umí, a je knězem, jak je výmluvný. Já, díky jazyku, jsem knězem až po čepičku.

Julie: Kdybyste před vévodou neskrýval tak pokrytecky svoji špatnou přirozenost, dávno byste nás v Parmě nepohoršoval.

Silén: Moje pokrytecká přirozenost má kutnu a lepší vychování než nepokrytá hněvivost Vaší Milosti.

Julie: Nežertuji! Ku práci! Nejste na mumraji, ani na svatbách, ani na promoci, ani na opatství. Zde je práce, ty navíjej! před! Zhotov růženec! nespil! předčítej!

Společnost chápe se práce. Silén odejde spat.

Gonzaga *vrátiv se na terasu s Markétou a Ottaviem*: Ztrestám Parmu jako odbojného otroka! Moji lidé hovoří nemravně a zpívají jako hřidel. — Co by si počala tvoje nevinnost s jejich prostopášností. Mé housátko, panický manželi panenské choti, užijev svého dětství. Tvému věku slušela by vláda tak málo jako manželské lože tvojí spásy.

Markéta: Ale obávám se, že počestnost vyskytuje se jen proto, aby byla ztracena.

Ottavio Farnese: Řeklo se mi, že vévodům přísluší vlásti a manželům že je třeba více postele nežli počestnosti.

Gonzaga: Jak!

Markéta: Miluji tě.

Gonzaga: Vy netajíte svojí vilnosti.

Ottavio: Císař, pane, provdal za mne Markétu v deseti letech, teď je nám osmnáct a cítíme se manželi. Není na tom nic nepěkného.

Gonzaga: Ó, náhlé zmoudření, maličký, nezosnoval jsi spiknutí, nechceš dobýt vévodství, klíče od spižirny a od ložnice jednou ranou? Stud mi brání v řeči, leč bič je ohebnější jazyka. Doposud nezestárli ti, kdo tě převinovali, když jsi zvlhnul. Vari, maličký! Vrať se k učebnicím! — Vy, madono, se poděkujte, že k vám nehovořím, jak bych mohl.

Markéta: Ach, Milosti, pro moji mladost, promiňte mi tu trochu nevázanosti. Myslila jsem, že je tak mužem jako já ženou.

Gonzaga *k Julii*: Přeji si, abyste o těch věcech smýšleli jinak. Tys jediná, na niž se bezpečím. *Odejde.*

Julie *odchází*: Lituji, sestro, že tak pohoršila vévodu.

Markéta: Sbohem, sestřičko, za mě se nemodlete. Domnívala jsem se, že jste chlapík. Proč jste se nebránil? Čím si přikryjete hlavu, nemaje vévodského klobouku, nač se posadíte? — I co si počnu v posteli, zhotovené zřejmě pro dva?

Ottavio: Měl jsem užítí síly vůči starci?

Markéta: Ovšem, on užíval jen biče.

Ottavio: Vévoda se omluví.

Markéta: Mluvte, o čem chcete, nezapomenu na váš výprask a nejsem vaší ženou.

Ottavio: Nelituji toho, mluvíte-li vážně.

Markéta: Tak vážně, že vážím každé slovo. Dříve než jste řekl, že o mne nedbáte — *pláče* — odejdu do Německa k otci.

Odchází, Ottavio za ní.

Andrea u kašny, kde se všichni dosud zaměstnávali, jak jim uložila Julie: Fi, ta práce se nehodí pro mé ruce, anebo ruce se nehodí pro práci.

Pietro: O tvůj vtip se neopřeme, abychom si odpočinuli.

Děvče: La—la—la — ale tiše, katolíci! *Zpěv.*

Hle, hrozen tvaru drúzy
je ukryt pod haluzí.

Přijde Dionýsos s cikánkou.

Pietro: Když o vepřových hodech přichází mnich kartuzián, mluví o postě a o hladu, vy, Milosti, na rozdíl od něho přicházíte o vinobraní a zpíváte o něm.

Dionýsos: Věř raději, že vinobraní přichází se mnou.

Pietro: Proč bych vám to neudělal, vinobraní počne ještě tento týden.

Cipriano: Dám za to celou svoji šatnu, není-li tohle krásavice!

Děvče: Jen si podržte svůj kabátec!

Cikánka: Ale mně to vadí.

Cipriano: Políbení? Copak se ti nelíbím?

Cikánka: Kamizola, můj hrozníčku!

Andrea: To je milé děvče!

Cipriano: Má číško, kdopak tě brousil, že jsi tak sličná?

Andrea *zpívá:*

Révy ve kmeni
se víno pramení.

Pietro: Která jste nejsličnější?

Děvče: Kdo je nejvíce zamilován?

Andrea: Já mám největší žízeň.

Zuzana: Vзмуžte se! před hostmi! Kdo byli vašimi učiteli?

Pietro: Otcové benediktini nebo nikdo!

Dionýsos: Přineste číše!

Cipriano: Načpak? Víte, že je pěší vždy smutnější, když vidí sedlo.

Zuzana: K čemu peroutku, není-li co vymetat?

Andrea: Nemáme-li vína, uhostím vás tancem. *Zpívá:*

Slyš, satyrů sbor hraje
na šalmaje.

Na scénu vejdou děti a věncovím zdobí kašnu.

Děvče: Probůh! Kde se tu vzaly ty děti? A to věncoví?

Co to zpíváte?

Andrea: Přisám korbel, cítím víno!

Dionýsos: Přisamo víno, korbel sem!

Cipriano: Je to řecké víno, bezpečím se na svůj nos jako
myslivec na slídňka.

Zuzana: Pánové! To se nám hodí, víno je v kašně!

Andrea: Co se to děje? Neobrostla moje lysina?

Pietro: To je pěkné. Hurá, pijme!

Andrea: Chlo—chlo—chlo—

Cipriano: Místo —

Dionýsos: Víc!

Cikánka: Líbíš se mi, obejmi mě!

Dionýsos: Kde je Silén, bývával se mnou na každém posvi-
cení.

Zuzana: Silén, není to zdejší zpovědník? Tamhle spí, je to
on?

Dionýsos: Jak, stal se knězem?

Děvče: Je stejně moudrý jako dovádívý.

Dionýsos: Hola! Siléne!

Hudba.

Silén rozespalý vrávorá a dá se do tance:

Dech pardálů a lvic
mi vane v líc.

Zuzana: Fi, otče, při křtitelnici, s kterou pracujete, jste to vy?

Silén: Ztracená souvislosti — já se poznávám.

Pietro: Jak to vyhlížíte? A co ten verš a hudba?

Zuzana: Byl jste vždy tak chlupatý?

Silén: To byl doušek! Tys Zuzana, Pietro — toho hocha
neznám, ale jako jsem hotov píti, chci věřit, že jsem
s ním měl již co činit, je mi povědom. — Ale
pojdte ke mně, tak! neztrácejme času, pijme! Vedl-li
jsem si jako opilý, dohoním to.

Dionýsos: Jsou zde dvě sličné dívky, pojďme k nim.

Děvče: Vstaňte!

Andrea: Nešlo by to nějak zařídit s vínem?

Pietro: Hle, jdou sem sami, tím lépe.

Gonzaga na terase s Julií, Markétou a Ottaviem.

Děvče: Co se stane?

Andrea: Nic zlého, je-li kašna plna, ledaže přeteku.

Gonzaga: Co to tropíte za hluk! Neminula ani hodina, co jsem vám domlouval. Otče Siléne, vy zde? Ale vy vrávoráte! Hanba! Opilci, hnusíte se mi. Jak jste mohl býti knězem s takovými chlupy! Kdo je ten tulák? S cikány pijete? Z domu! Pryč!

Dionýsos: Do zámku!

Gonzaga: Kličte se!

Cikánka: Prosím vás o taneček, Milosti.

Gonzaga: Pryč!

Dionýsos: Z cesty!

Gonzaga: Pryč, pravím.

Odcházejí do zahrady. Gonzaga pozpátku.

Markéta: Nechci vás viděti, vůči starci byl jste sláb, ale na mně jste hájil svoji zlost.

Ottavio: Neodcházejte!

Markéta: Nevrátím se.

Odejdou.

Julie: Všichni přehlížejíce mě, obrací se k sestře. V jejím smutku je radost, v hněvu láska a její hřešení podobá se více štěstí než moje cudnost. Proč je mi teskno? Osušila jsem dobře slzy? Nespatřil mě nikdo plačící. — Není zde nikoho, jen tulák nese koš s hrozny.

Hudba.

Dionýsos *vystoupiv*: Hledám tě, panno.

Julie: Poslal tě vévoda?

Dionýsos: Ne.

Julie: Proč na mne hledíš, proč se směješ?

Dionýsos: Jsi velmi hezká.

Julie: Jdi si po svém, nebo tě ztluku.

Dionýsos: Ne.

Julie: Hej, stráží!

Dionýsos: Zde je pusté místo, jsme sami, slyšíš? Hudba sem sotva doléhá. Pojď!

Julie: Nemohu, pane. Nikoliv. Odejděte...

Jeviště je prázdné. Hudba. Za chvíli se oba vrátí.

Julie: Stromy, rozpučené ruce, neukazujte na nás — To vše stalo se proti mé vůli.

Dionýsos: Ptáci, poletující myšlenky, nerozptylujte se příliš.

Julie: Ach, sestra, odejdi milý, rychle, rychle!

Dionýsos odchází.

Markéta: Horšíte se na mne dosud?

Julie: Odpusťte mi.

Markéta: Proč jste polekána?

Julie: Vždyť se směji.

Markéta: Zdá se mi, že jste vzrušena.

Julie: Nevypτάvejte se, nemohla bych vám ničeho říci.

Markéta: Nejste zamilována?

Julie: Nemluvme o tom, mám pláč na krajíčku. Zítřka,

Markéto, se vám snad svěřím.

Odejde.

Markéta: Sestřička se zamilovala. S každou dívkou přibývá v životě lásky, tak jako každé dívky láskou.

Pietro *vrátil se s ostatními ze zahrady*: Paní, mladý

vévoda vás hledá plačky, my hledáme víno a smějeme se.

Markéta odchází.

Děvče: To je nemilá věc.

Cipriano: Co?

Děvče: Víno je obráceno zase ve vodu.

Zuzana: Ale pili jsme skutečné víno?

Andrea: Vypadám, jako bych pil vodu?

Cipriano: Teď se kašna hodí leda k lázni.

Zuzana *dělá nad kašnou kryt*: Zbudujme zde tedy lázeň!
Tyč a koberce!

Dionýsos: Ale, ale, vždyť jsou zde pluhary, džbány, amfo-
ry, bečky, sudy a všechno je plné.

Zuzana: Ještě záclonu.

Cikánka: Víno sem!

Děvče: Vyberte si svoji nádobu.

Andrea: Jakže, kdo mi ji zvedne?

Cikánka: Siléne, brachu, vypadal jsi jinak, co rohy? Zdá
se, že mimo strniska není na tobě teď nic tvrdého.
Pamatuješ se na Asii? Kdy to bylo?

Silén: Tehdy jsem studoval v Římě.

Cikánka: Ale tehdy jsi nestudoval a my jsme také nebyli
cikány.

Silén: Co to mluvíte? Narodil jsem se knězem a od těch
dob studuji.

Cikánka: Měl jsi kozlí pazoury.

Silén: Vzdávám se, má milá, vzdej se také. V milování je
to totéž. Faun jako páter kvardián.

Dionýsos: Tvoje vlastnosti jsou trvalejší než paměť.

Cipriano *zpívá*:

Jak zvoní číš,
ó, slyš!

Upadne a zůstane ležet.

Andrea: Budeme tě následovat.

Dionýsos: K bečkám, vzhůru!

Andrea: Přihni si! Dolej!

Zuzana: Koupel je hotova a je to pěkné dílo.

Ottavio *nahoře s Markétou*: Nezapomeňte, že jsem se vás nemile dotknul.

Markéta: Nezapomenu, že jste se mne mile nedotknul.

Ottavio: Ale uvažte —

Markéta: Ano, uvažuji, ale chtěla jsem rozvázati. *Odejde.*

Ottavio: Ach, vše je ztraceno — nikdy jí nepolíbím, ani nerozepnu.

Dionýsos *jde k němu po schodech*: Jsi smutnější, než je třeba.

Ottavio: Umírám, pane.

Dionýsos: Markéta tě miluje, jsem si tím jist. Měj se na-oko k jiným.

Ottavio: Kéž bych přemohl svoji bolest.

Dionýsos: Snad tě rozveselíme.

Ottavio: Markéta se rozhněvá.

Dionýsos: Opustila tě, protožes nudný, a měla pravdu.
— Jestliže se mylí, dokaž to, je-li to rozmar, nechť se jí nevyplatí.

Sestoupí s Ottaviem ke kašně.

Pietro: Bůh s vámi, Milosti, s námi je korbel.

Cikánka: Jsou všichni vévodové tak hezcí? Slyšeli jsme, že jejich vznešenost nesnese jiné vlastnosti.

Silén: Milosti, my jsme příbuzní, domluvili jsme se.

Cikánka: Vzpomínáš si na oháňku?

Silén: To příbuzenství nezpůsobila oháňka. Rozhoduje duch.

Andrea: Líbil se starému vévodovi zpěv?

Pietro: Až ty budeš tak stár, budeš také mrzut a tvá žízeň se konečně naučí užívatí studničního okovu.

Cikánka: To je hezké, nosit prsteny.

Ottavio jí dá prsten.

Andrea: Ten džbán má větší břicho než já.

Markéta hledí seshora na Ottavia.

Pietro: Vy jste zapomněl na odtok.

Cikánka: Dám, co se dělá — chci říci: dělám, co se dá.

Markéta: Pane vévodo!

Pietro: Ani sebou nehýbejte.

Markéta: Je to naléhavé.

Andrea: Buďte statečný, vévodo!

Markéta: Choti!

Ottavio: Strpení, již jdu, Markéto. *Jde nahoru k Markétě.*

Dionýsos: Je to těžké, radit zamilovaným.

Markéta: Jestliže mě již nemilujete — a vy jste to řekl —

Ottavio: Nemluvili jsme o tom, Markéto.

Markéta: Není to totéž a není to horší, ukazujete-li to?

Vraťte mi můj prsten.

Ottavio: Ach, nemám jej —

Markéta: Jakže? Vy jste ztratil můj prsten? Ale nelitujte toho, mám lepší. Líbí se vám, můj milý? Když jste mě naposled líbal, myslila jsem, že vám porostou vousy co nevidět, ale vidět jich dosud není. Tím nechci říci — nikoli — s vámi není možno žít ve shodě. *Odchází.*

Julie přijde dole k Dionýsovi.

Pietro: Nechtěl bych dnes být jejich poduškou.

Zuzana: Potřísnila jsem se hrozny.

Andrea: Jste jako korál.

Pietro: Umyjte se, Zuzano, nebo se to pozná, koho budete líbat.

Zuzana: Ano, ano. Nechte mě s pokojem.

Dionýsos: Vem si červenou sukni, má milá, půjdeme pryč z Parmy.

Julie: Kamkoliv, kam jen se ti zachce.

Dionýsos: Snad do Francie.

Silén: Ó, tam jsou pěkné kláštery!

Všichni odcházejí. Zuzana vstoupí do lázně.

Gonzaga *nahoře*: Jest sice o vinobraní kozlí čas, leč snad se sem do Parmy nesešli kozli z celého vévodství? Jaký výpar! Co je zde beček a nádob! Jako kdyby šířili sudy. Ti pijáci tu nejsou. *Uvidí Julii. Za jeviště*: Julie, tys dosud neulehla. Jdi, dítě, řekni prvnímu vojákovi v městě, co se zde děje. Jdi rychle, nikoho jiného nemohu poslat, všichni se buď zpili, spí, nebo zpívají.

Julie: Zařídím vše co nejlépe.

Gonzaga: Spoléhám na tebe. Proč zde rozbili stan? — Je to lázeň. Zuzana! Zuzana v lázni!

Zpěv za scénou. Stmívá se.

Ó, brusiči, změň v číši čirý krystal,
již víno dobré jest, jež dávný vinař zchystal.

Cipriano *procitnuv*: To je nepohodlné lože. Vévoda hledí do stanu — má žízeň? Někdo se koupe — je to Zuzana. Podívejme se na vévodu! Hej!

Pietro *za scénou*: Co se stalo, myslivče, silnější co do hlasu než co do nohou.

Všichni vyjdou.

Cipriano: Vidíš vévodu?

Pietro: Hledí na Zuzanu.

Andrea: Vévoda!

Cikánka: Ví o tom Zuzana?

Pietro: Zavolejte mladého vévodu. Ale, ale — ten vévoda je sešlý! Hubený, šedivý, není dost rovný, lysý, třaslavý, nic na něm není.

Ottavio s Markétou přijdou.

Cipriano: Chytněme ho!

Ottavio: Svažme jej jako ženci hospodáře o dožínkách.

Pietro: Milosti!

Cipriano: Jak se vám líbí Zuzana? Nemá nějakou vadu?

Pietro: Je dost běloučká, či odstíněná, a co je lepší?

Cipriano: My máme stejný vkus, pane.

Gonzaga: Jakže, vy jste nastražili tento stan?

Andrea: Nemluví se o stanu.

Pietro: Nikdo stan nenastražil, ale vy jste stál, Milosti, ostražitě na stráži.

Gonzaga: Nechte mě odejít. Věc se dá napravit.

Cikánka: O je, to je svatba. Vy jste, Milosti, uhněten ze starých dobrých názorů. Plátna na prostěradla, duby na postele, přízi na povijany! Ať je vše dobré, protože se tím vypomůže i mladým.

Cipriano: Ti se k sobě mají.

Cikánka: Jak — vždyť vy máte — řeknu jen, že jste nedbale ustrojena. Propusťte svoji komornou.

Pietro: Buďte trpělivější, vévodo!

Cipriano: Nabízí ti ruku.

Zuzana: Já nenabízím nic svého.

Gonzaga: Zlehčuješ mne.

Zuzana: Nechci vás vážit, ale obávám se, že bych vás shledala příliš lehkým vzhledem k vaší váze. Chci říci, že Vaše Milost nestojí za svoji tíží.

Gonzaga: Jak to mluvíš?

Pietro: Ale my se vás již nebojíme, jste takový jako my a ještě o něco slabší.

Gonzaga: Moji hůl! Vojsko! Vyřídila jste, Julie, co jste měla?

Julie: Mluvila jsem s Andreou a to je voják. Víte, co řekl? Kdyby zde nebyl, že by si sem pospíšil, je zde prý dnes mnoho dobrého vína a veselá beseda.

Gonzaga: Julie!

Ottavio: Lámu vaši hůl, budu vládnouti v Parmě bez hole.

Silén: Proč jste se neporadil, starý vévodo, byl bych vám řekl, že mysliti v šedesáti letech na lásku je neřest. — Hle, nyní má každý, co si zasloužil. Já mám žízeň větší ke konci než na začátku. Přítomné milosti praví, že jsem býval v Řecku. Bude-li svět trvat, najdete mne vždy obratněji zacházet s korbelem.

Komedie o jednom dějství

Osoby

Augustus

Maecenas

P. Vergilius Maro

Q. Horatius Flaccus

P. Ovidius Naso

M. Tullius Cicero

Tři akademikové věd a umění

Sluha

Augusta

Corinna, milenka Ovidiova

Jeviště představuje antickou síň, nemožnou a zkarikovanou. Akademie mluví sborem, nevyslovuje však současně. Všichni si počínají výstředně a přemrštěně, zvláště při četbě. (Vyjma básně Ovidiovy.)

Prolog mluví se před oponou.

Corinna: Římané, nechci nic říci, a jestliže mluvím, je to jen proto, abych počala. Dříve čekalo se s tou věcí na Hymena, leč kdo jej má nyní na mysli? Nesluší se začínati tím, čím se u Shakespeara končí. Máme-li počít s bohem, nechť je to raději Mars, sicut enat

in principio. — Věc je vzata zkrátka, za chvíličku dozvíte se o podivuhodných událostech, a nebude-li vám bránice brániti, snad se i zasmějete. Valetе ad finem! Dixi.

Corinna čte: „Co vše činí osení bujným, za jaké třeba hvězdy, | Maecenate, pluhem přeorávati půdu a s jilmy | snoubiti révu, jakou věnovat skotu neb chovu ovcí | péči, jaká spořivým včelkám potřebna je píle, | odtud zpívati počnu nyní.“

259

To je podařený povídálek, kéž by byl raději pozbyl kalamáře než statečku.

Augusta: Co pravíte?

Corinna: Že je Vergilius Maro vtipný jako vozataj. Tato Georgika, císařovno, jednají o chovu dobytka, o včelařství — leč nemyslete, že je to selská kniha. Básník kdeco zušlechtil a krásná líčení a líbezná epizody matou čtenáře dokonalostí —

Augusta: To je nudné.

Corinna *udeří knihou*: Víte, paní, co s ním udělám? Bum! Proč jsi tak chytrý?

Augusta: Vy se zapomínáte, Corinno!

Corinna: Jakže, svého statečku jsem neztratila.

Augusta: Nejste příliš zábavná a zdá se mi, že se při čtení zajíkáte.

Corinna: Milosti, nezlobte se, ví bůh, že není nikde nic nového. Na zítřek vám slibuji neobyčejnou, rozmarnou příhodu, plnou milosti, plnou šprýmu, odvážnou, tklivou a pravdivou.

Augusta: Ze společnosti?

Corinna: Ano, ze současné. Satiry Quinta Horatia Flacca, mám je čísti?

Augusta: Něco krátkého.

Corinna čte: VIII. Priapus.

„Byl jsem fíku kmenem, neprospěšným dřevem ondy, | když, lavicí učinit či Priapem má-li mistr | nevěda, v božstvo změnil mě. Jsa bůh zlodějům a le-tounům | jsem velkým strašidlem. . .“

Augusta: Dosti, dosti! Proč zapřaháte do takového vozu?

Corinna: Sbohem, Flaccu! Kdyby mi, vzácná paní, nebránila vaše přítomnost, odvodila bych hrozné sloveso od tohoto substantiva. Fi! Zde je třetí, copak ten bude za čížka? Opravdu, Maecenas má šťastnou ruku! Venkovský učitel rozumí lépe básnictví než on.

Augusta: Jděte! To je kovaný ministr.

Corinna: Kdybych měla, císařovno, zlý jazyk, řekla bych, že je to šíbal.

Augusta: Vy jste nesdílná, mé dítě.

Corinna: Počíná se s Ovidiem... Čte.

„...Co nyní je ti platna, | Sol, ta slíčná tvář, co
ta barva, paprsky co zářné? | Ty, jenž ohněm svým
zemské kraje všechny pálíš, | v ohni novém háráš;
tvůj hled, jenž všecko vidět má, | Leukothoé poutá a
na jednu ty pannu upíráš | své zraky, jež patří vše-
mu míru.“

Augusta: U všech všudy! To je o něco lepší než to, co jsme již četly! Jaké je to dále?

Corinna čte: „Pod nebe západní pouští Sol hřebce na
pastvu — | vše ztemňuje noc, v milenou bůh kom-
natu vejde, | v tváři celá máť Eurynomé, a tu ve stře-
du pilných | dvanácti služek zří Leukothoé v jase
světla —“

To je jisto, milostivá paní, vy jste objevila nového římského básníka.

Augusta: Jak se jmenuje?

Corinna: Publius Ovidius Naso.

Augusta: Víte, co si myslím?

Corinna: Ne, myslím si také něco!

Augusta: Že je rusý.

Corinna: Právě naopak! Ovidius je tmavovlasý! Mladý!
A krásný!

Augusta: Je asi mlád.

Corinna: A chud! Básníci, Milosti, bývají nadmíru chudí —
ale Augustus má chválabohu všeho dost.

Augusta: Něco bych tomu Ovidiovi dala — leč zavolejte sama toho kašlavce, ať se propadnu, nespí-li.

Corinna: Není zde sluhy?

Sluha: Je nás méně nežli zvonečků.

Augusta: Přiveďte Caesara!

Corinna: Leč, milostivá paní, to nejde, dát básníkovi jen tak zhola peněženku.

Augusta: Vymyslete si tedy nějaký způsob.

Corinna: Což literární cena? Ministerstvo by ji vypsalo —

Augusta: Je to bezpečné?

Corinna: To se udělá, spolehněme na obratného Maecenata, je to nejlepší dvořan a jsem hlupačka za to, že jsem o něm mluvila jinak.

Augustus *vejde*: Jak se máte? Já jsem stále chor, dna, počasné hryzení —

Augusta: Zabývám se uměním.

Augustus: Umíte to?

Augusta: Chtěl byste číst dobré verše?

Augustus: Pročpak ne? Je-li to četba ušlechtilá —

Augusta: Velmi, odměňte básníka dle té ušlechtilosti.

Augustus: Nechte si svoji knihu, choti, po takové chvále se nehodí, abych se přesvědčoval. Odměním ho, nedáte-li jinak.

Augusta: Chci, abyste vypsál cenu 20 000 sesterciů!

Augustus: Myslel jsem na to již dříve, než jste to řekla.

Augusta: Ach!

Corinna *volá sluhu za jeviště*: Zavolejte Maecenata!

Augustus: Ach, to je trápení!

Augusta: Vy o tom mnoho mluvíte.

Augustus: Méně, než je cítím. Kdyby mě brala bolest za jazyk jako za žaludek, byl bych již němý.

Corinna: Naštěstí jsou obě ústrojí vzdálená.

Augusta: Podívejte se jen při snídání.

Maecenas *vejde*: Vznešený Auguste! Má paní!

Augustus: Milý ministře!

Maecenas: Vládče!

Augustus: Ta slanina nebyla k požívání.

Maecenas: Nesnědl jste kůži, Milosti?

Augustus: Ach, jako by mě čert tahal za dvanácterník!

Maecenas: Vida, kde byla nástraha!

Augusta: Chci, abyste vypsál cenu, pane ministře!

Maecenas: Jakže?

Corinna: Literární cenu!

Maecenas: Literární cenu?

Augusta: Ano, na knihu veršů, dostane ji Ovidius.

Augustus: Ano, budete v jury a počínejte si spravedlivě.

Maecenas: Kdo je to Ovidius? Nechte toho, Milosti, to bude nějaký lehkomyslník, bůh ví, co píše.

Corinna: Ale vždyť se nám líbila jeho kniha.

Maecenas: Nedbejte na to! Ten ještě nadělá hromadu nemsyslů, počkejte, až zestárne, nebo až si zamiluje řádnou společnost.

Augusta: Rychle! Ohlašte závod!

Maecenas: Priape, strážce vinic, to je nenáležitě rozsuzování.

Augusta: Nuže?

Maecenas: Císaři, nemáte zde nějaký papír?

Augustus: Kdepak!

Corinna: Stáhněte osla, ať je to na pergameně.

Maecenas: Ticho, maličká.

Augusta: Ne, zavolejte sem raději básníky, akademii věd i markytány, kteří s ní chodí, a oznamte jim soutěž ústně.

Augustus: Rozmyslete si to — nechcete raději něco jiného?

Augusta: Snad nelitujete, Auguste, peněz?

Augustus: Tu to máme! Víte, mnoho-li vydám za ty tlachaniny?

Corinna: Ale máte, císaři, zlatou dobu římského písemnictví.

Augustus: Pah! Raději bych vydržoval zoologickou zahradu.

Augusta: Vy jste skrblík, hrabivec a chrapoun! Nevíte ani, co jest to vésti dům!

Sluha: Milosti, je zde M. T. Cicero, otec vlasti, hovoří velmi nesmyslně, co s ním?

Augusta: Měl by být dávno mrtev.

Corinna: Uslyšíme ho, nadělá prý řeči jako antický chór!

Cicero *vcházeje*: Četli jste již, přátelé, Cato maior de senectute? Nikoliv? Čtěte! čtětež! čti! budiž to čteno! ať se to čte! Lege, legite, legitote! Čtěte všichni. Dobrý den, vznešený Auguste.

Augustus: Scilicet, rozumí se.

Cicero: Zachránil jsem pro vás, pane, vlast!

Corinna: Vy, otče, špatně vypadáte.

Cicero: Sotva vládnu jazykem a perem. Auguste, kdybyste mě byl slyšel 8. listopadu r. 63! Milovaný císaři!

Augustus: Odzátkujte ty periody, nebo si řekněte přímo o pytel krupice.

Cicero: Pánbůh ví, pane, že byly doby, kdy jsem se oháněl souvěťími jako liška ocasem. Není-li, pánové, od jednoho kominíka na světě černo, není od sta světleji; jestliže si dnes popovídám, namluvil jsem se toho již více. Nam iam dám vám...

Akademie *vejde*: Služebníci, důstojný Auguste!

Augusta: To je falanga!

Akademie: Jsme loajální sdružení.

Augustus: Půjčte mi toho markytána.

Cicero: Rozežeňte, Římané, tu tlupu, jejich latina stojí za

babku a jejich vzdělání nestojí za nic, roztrhali každý po deseti opascích.

Akademie: Jsme věrní tovaryši, císaři, řekněte, co od nás chcete, a dáme se hned do práce.

První akademik: Jsem jen prostá duše a vy jste mě poctil jmenováním! Auguste!

Druhý akademik: Vsadím si vlastní dlaní 25, kam vám bude libo, a věřte, že to učiním rád, potěší-li vás to, Auguste.

Cicero: Pánové, mé dámy, nemám zubů, leč ztratil jsem je v dobrých službách.

Corinna: Přestaňte, strýčku!

Cicero: U přejedeného Bakcha, já mám hlad! Ha, nevděčná paměť! Necht' umru! Auguste, zabte mne! Umřel bych tak velmi rád za vlast, za svobodu nebo za náboženství.

Sluha: Zavažme mu ústa ubrouskem!

Augusta: Proč jste to již neudělali?

Ovidius *vejde*: Dobrý den, pánové, já jsem Ovidius Naso, kdo z vás je ministr?

Corinna: Posadte se, ministra tu není, leč to je lhostejno.

Augusta: Můžete být k nám důvěřiv, milý pane. Má býti udělena literární cena, mějte naději.

Ovidius: Dostanu ji?

Corinna: Snad.

Ovidius: Nuže, nač ty okolky.

Corinna: Vždyť jde vše jako na drátkách.

Ovidius: Ach, to jsou dlouhé lokty.

Corinna: Jsem, chválabohu, dobře rostlá.

Vejde Maecenas, Vergilius a Horatius — Cicero upadl a všichni se k němu sběhli, jen Vergilius a Horatius se obřadně klání.

Horatius: Vznešený Caesare, přijměte moji knihu místo hekatomby.

Vergilius: Císaři, na moji loajálnost si můžete sednout jako na podušku.

Corinna: Pomozte nám, rychle!

Augustus: Víno sem!

Ovidius: Kdopak to vymyslel, podvázat mu jazyk!

Akademie: Už je tam, chudák!

Augusta: Počkejte, píchnu jej do mluvidel.

Akademie: Ecce primus rhetor Romanorum!

Corinna: Hle, největší římský řečník!

Augustus: Opravdu umřel? Sbohem! Spravte si věc, jak chcete. *Odejde.*

Maecenas: K pořádku, pánové, jedná se o literární cenu.

Akademie: Aha, víte, proč Cicero umřel? Zavázali mu ústa!

Maecenas: Jde o dvacet tisíc sesterciů.

Horatius: Proto jsem přišel, Maecenate, jsem téměř váš soudruh —

Vergilius: Já bych velmi potřeboval cenu nebo lepší stateček, než mi vzali. Měl jsem tam, paní, králikárnu! Znamenitě jsem vše popsal a zbásnil...

Ovidius: U všech všudy, bývá ten chasník vždy tak pohnutý?

Corinna: Řekni mi nějaký sonet, zdá-li se ti moje ouško dost hezké.

Ovidius *lŕbaje Corinnu*: To je znělka, Corinno, ví císařovna, že jsi mojí milenkou?

Corinna: Nemá o tom zdání, myslí si na tebe sama.

Augusta: Corinno, nutně vás tu potřebujeme.

Corinna: Měj se k Augustě, nebo nedostaneš ceny.

Ovidius: Stejně jí nezasluhuji.

Horatius: Jak to sedíte?

Ovidius: Nepohodlně jako krejčí; i já mám ve skupině

ohybačů sval, jenž činí stehno účastno ministrových stehů, jak je tomu u vás a u švadlen, nevím.

Horatius *směje se z plna hrdla*: — „Pěvců hojně mnohých přichvátá“ — to jsem napsal r. 33.

Ovidius: Dej vám pánbůh zdraví, Horatie, vy jste dobrák!

Akademie *směje se velmi hlučně*: To je neodolatelně komické.

Vergilius: Milosti, on to přetahuje z řečtiny.

Horatius: Pánové, kdybyste někdy potřebovali chudého nebo cokoliv jiného, obraťte se na mne.

Vergilius *pro smích nemůže mluvit*: Díím — parvus operosa carmina fingo — ale to je něco! „Kdož Baviův je ctitel, měj rád tvé, Maevie, písně, | zapřahej k pluhu lišky do jařma a hezky dojívej.“

Akademie: Ha-ha-ha. To je jadrné vtipkování. Pánové, zařídíme to s cenou nějak rozumně.

Augusta: Ten Ovidius je neruda. Víte co, Corinno? Mě to nudí!

Corinna: Nu vida! A co bude s dvaceti tisíci?

Augusta: To je prosté, neudělí se, žádná kniha nevyhovuje podmínkám, Maecenate!

Corinna: Z ceny již nebude nic.

Augusta: Milý ministře, nechci činiti nátlak na vaše rozhodování, a jestliže jste řekl, že nikdo ceny nezasluhuje, tedy ji nikomu nedávejte. Nemám na tom již zájmu. Rozumíte mi, Maecenate?

Maecenas: Jakkak ne! Jsem starý dvořan. Hned to řeknu Akademii. — Pánové, napijte se, něco vám chci říci: Udělte cenu za knihu básní Ovidiovi. Položte si prst na to jméno anebo si je potichu říkejte.

Augusta: Co to povídáte, Maecenate, nic takového si nepřejí!

Maecenas: Ale nestrachujte se, Augusto, ten vlasáč se tak jmenuje.

Augusta: Nic mi po něm není. Již se mi nelíbí, a podívejte se, jak se má ke Corinně. Rychle, vymluvte jim to.

Maecenas: Jestliže již pochopili, půjde to jen ztěžka.

Augusta: Pánové, neudělujte žádnou cenu!

Akademie: Milosti, my už víme, jak to řekneme.

Augusta: Nepřeji si toho!

Akademie: To je falešná hra!

Maecenas: Nedbejte na nic a pojdte se mnou, víte, že mám dobrý sklep.

První akademik: Služba je služba!

Druhý akademik: Rychle, ohlašte to, přátelé, a vykročme.

Maecenas: Již toho nelze opravit, promiňte mi, Výsosti, myslil jsem, že to říkáte jen tak — pro dekorum.

Akademie: Četli jsme, pánové, po celou zimu básnické spisy a jsme spokojeni. Můžeme říci Augustovi, že máme důstojné a řádné klasiky. Milý Ovidie, vidí se nám udělit ti tobě básnickou cenu, je to hezký peníz, přístup a odnes si ji. Hospodař dobře a pamatuj, žeš ji dostal, protože jsi stavěl před zrak čtenářstva dobré vzory, žeš nabádal k bohabojnosti, k úctě před císařem a pro ušlechtilost dikce.

Augusta: Vy jste zhloupli, pánové.

Maecenas: Sbohem, skončete to!

Akademie: Řekli jsme, co jsme chtěli? Povzbudili jsme jej? Jmenovali jsme Augusta dosti často?

Maecenas: Jděte, pánové, vy markytánové, napřed.

Akademie: Už je to vyřízeno, Milosti.

Ovidius: Počkejte, pánové, ať vám mohu poděkovat.

První akademik: Každému zvlášť, pane!

Druhý akademik: V bytě.

Třetí akademik: V soukromí. *Odejde.*

Ovidius: Především děkuji vám, císařovno.

Augusta: Nechtěl byste za ty peníze cestovat?

Corinna: Teď, paní, budeme po několik týdnů zaneprázdněni.

Augusta: Vy dva jste se domluvili a dvorní dámou již asi nezůstanete?

Corinna: Již je po čtení, Milosti.

Augusta: Naopak, nyní budeme čísti, není-li v knize něco závadného. Rychle, Maecenate, mám velikou zlost na ty lidičky.

Maecenas: Nejsem zvyklý číst.

Ovidius: Teď nám, Corinno, peníze zase vezmou.

Corinna: Kéž by nás raději vypověděli.

Maecenas: Zde je něco ohavného.

Augusta: Kde?

Maecenas: Kniha III., verš 392!

Augusta čte: „Z lásky se tobě“ — fi! Špatné mravy se nevyplácejí. Zavolejte Augusta! Podíváte se k Dunaji, špatní milenci —

Augusta: Auguste, vypovězte toho špatného básníka do Küstendže. Ponouká k nemravnosti, vede pohoršlivý život, píše špatné verše.

Augustus: Není to týž oslavovaný Ovidius? Je mi to ovšem všechno jedno. — Vypovídám vás, pane, do Küstendže.

Ovidius: Nic nevadí, Corinno, rozepsal jsem několik tragických dopisů, tím spíše je nyní dodělám.

Corinna: Nejdříve se snad oženíš, ne? Těch dvacet tisíc sesterciů je vlastně moje věno.

Maecenas: Běda básníkům, ať žijí překladatelé!

Krajina.

Jde o území, jímž probíhá železnice, snad dráha tichomořsko-kolumbijská. Je to mírně zvlněná náhorní rovina (snad v Rocky Mountains), z níž na severovýchodě opět se zvedá horstvo.

Skály nutno si představit jako útvary čedičové, jimiž je prorvaná soutěska, která se otvírá na jih a západ v dosti úrodná pole.

Hra je lokalizována tak, že horstvo většinou tvoří pozadí scény. Skály, jako bývá v Nevadě, jsou pustý a plny rovnoběžných prohlubin. Flóra řídká a dramatických tvarů.

Soutěskou, vykrčujíc několik serpentin, probíhá železniční trať směrem od severoseverovýchodu k jihozápadu. Je sledována špatnou silnicí.

Pod severním svahem hotel otce Chawnera, do jehož turbín je svedeno něco vody nádherného náhorního jezera. (Lze srovnati s jezerem Utahským.)

Na jihozápadě železniční stanice je sídlo poštmistrovo, kde tento ouřada co nejnevhodněji umístil svůj včelín.

Severně od staniční budovy široké pruhy horských polí a pastvin s farmářskými usedlostmi. Touto maličkou osadou protékají vody jezera, jež do roviny padají vodopádem.

Hotel Chawnerův je spojen cestami s nádražím i vesnicí. Tato vidlice silnic rozbíhá se právě před hotelem: je to jediný přepych tohoto místa.

Tomáš Bakewell, dvacetiletý. Je to smíšek, ale odhodlaný a bystrý. Počíná si, jako by byl věčně na dostihách. Má útlá bedra a široká ramena. Je svižný a elegantní. Jeho košile je zuřivě kostkovaná.

Starý Bakewell a jeho žena, malí farmáři, na svůj stav příliš formální. Naoko jsou se synem nespokojeni, avšak doopravdy (zvláště matka) schvalují jeho počínání. Oba staří mají se k sobě velmi zamilovaně, tak jako se sluší na manžele kolem padesáti.

Dick, romantický novinář, čtyřicet let. Obloustlý exotik s civilizačními detaily, ostatně nadmíru sešlými (manžety, necesér, módní brýle, zápisník, tvrdák).

Otec Chawner, starý pán, jenž si neponechává mínění proto, aby je někomu říkal. Osvědčuje naprosté pohrdání všemi dohady. Je to empirik na vlastní pěst. Jinak kdekomu rád poslouží, nejraději však ve svém hotelu a za peníze.

Matka Chawnerova, vzdychající a velmi těžká dáma. Měšťačka, jež se octla málem v poušti; nic víc.

Pavlaína Chawnerova, sedmnáctileté děvče, jež se velmi obtížně rozhoduje. Nakonec nalézá svého Tommyho dosti snadno, neboť situace hry ji přesvědčují.

Profesor Jenkinson, nehybný anglický botanik podivuhodné délky a podivuhodné výzbroje (je doslova ověšen torbami a pouzdry).

Dr. Congreve, botanik a Angličan, tentokráte vysloveně malý a tlustý. Je velmi obřadný, ale proto přece neodkládá nikdy lulky.

Milton, přednosta všech státních úřadů, pokud se mohou vyskytovat v jeho osadě. Povaha básnivá (včely) a k tomu nesmírně líný. Oděn mdle, přílišný dobrák a přitom ještě roztržitý. Tedy komický živel.

Dějový sled.

1. O svatebním dnu manželů Bakewellových byla uspořádána venkovská slavnost. Věc se neobešla bez střelby a závodění v jízdě na koni.

2. Novomanželé (šat historizující) přihlíželi závodu z ubohého balkónu.

3. Nevěsta, jsouc příliš Američankou, uzavírá sázky a projevuje zájem skoro neslušný pro ryzáka, jenž předjíždí ostatní koně.

4. Tvář nevěstina. Ruce novomanželů. (Detail.)

5. Závodící kůň. (Detail.)

6. *Svatební slavnost končila se nocí.*

7. Obraz okna z vnitra světnice, za nímž je hvězdná obloha. Srpek měsíce rychle plyne v mracích.

8. Nevěstin závoj je přehozen přes stolek a na závoji velmi bezohledně leží hrůzná pistole. (Detail.)

9. *Odtud minulo devět měsíců.*

10. Čas, jenž má dvojí tvář (mladá obrácena vpřed, stařecká dozadu), oděný v pěknou uniformu portýra žurnálu *Čas* (čepice o dvou štítcích s nápisy Čas, Čas), zívá a komanduje devět figur, představujících devět měsíců. Oděv těchto figur charakterizuje příslušná období. Nápisy na pasech: Máj, Červen, Červenec atd. Postava, představující červen, je tlustší než Máj, a každý měsíc následující jest opět tlustší než měsíc předešlý. Poslední pro svůj objem sotva se hýbe. Po několika cvicích Čas, dívaje se na hodinky, se obrátí. Tu zmizí Máj. Kdykoliv se toto opakuje (a opakuje se ovšem devětkrát), ztrácí se (neodchází) měsíc po měsíci.

11. *Je čas.*

12. Veliká prázdná postel s nebesy. Dva andělé s křídly oděni v lékařské pláště ze všech sil tlačí do boku postele. Třetí anděl, obrácený zády, táhne. Konečně podaří se jim vybavit z postele dětskou postýlku. Třetí anděl se přitom převálí.

13. *Paní Bakewellové narodil se syn Tomáš.*

14. Otec Bakewell zarazí do postýlky americký praporek s nápisem Tommy a paní nasadí na žerď kovbojský klobouk.

15. Ráno. Paní Bakewellová přináší králíčka, jenž se dá do běhu. (Detail.) Malý Tommy, šest měsíců starý, tleská ze své postýlky.

16. Ve třech letech závodí s foxteriérem. (Běh Tommyho, zrychlený film.)

17. Dva čtyrstupy školních dětí. Tommy je v druhé řadě, není však spokojen se svým místem. Předbíhá. Děti se snaží mu postačiti. Konečně všechny děti velmi utíkají. (Zrychlený film.) Pan učitel je poslední.

18. Osmnáctiletý Tommy předbíhá hotelový omnibus, v němž sedí Pavlína, avšak upadne a dostane se mu posměchu.

19. O něco později Tommy se procházel s Pavlínou Chawnerovou, příliš však spěchal, bylo mu věčně se obracet a mluvit přes rameno. Dívka byla tím dotčena, nicméně snažila se Tommymu postačiti. Tu míjel dvojici jezdec a Tommy, cítě nutkání pustiti se za ním, pobízí i Pavlínu. Dívka se ovšem hněvá.

20. Tommy namítá: *Miti dobrý čas, toť vše.*

21. Následuje určité odmítnutí nápadníka.

22. Pavlína se domnívá, že čas je trvání.

23. Odchází, vzdaluje se. (Zpomalený čas, pohyby nesmírně půvabné.) Usedá, zdvihá kapesník k očím.

24. Tommy letí domů. (Zrychlený čas.)

(Tímto končí vstup.)

I. jednání.

1. Vlak jedoucí velikou mapou Severní Ameriky. Zastavuje se. (Detail.) V oknech vagónů objevují se rozmarné tváře cestujících; nejvýraznější ovšem jsou obličeje členů botanické expedice, jež právě přijíždí. Je to profesor *Jenkinson*, *dr. Congreve* a sluha.

2. Pan Milton v úřadě přednosta stanice.

3. Expedice vystoupila z vozu a tu Jenkinson chce ode-slati telegram, který však Milton odmítá a radí botanikovi: *Obráťte se na poštmistra!* Řka to Miltonovi, vymění si čepici, a stav se takto sám poštmistrem, je hotov telegrafovati.

4. Údiv Angličanů a otázka: *Je tu bezpečno?* Milton odpovídá, zmocniv se šerifského klobouku. *Hleďme*, praví dr. Congreve, *které insignie jsou vám nejvlastnější?*

5. *Tyto*, odpovídá Milton a nasazuje si včelařskou masku. Vzápětí (jakkoli jsou pánové v úřadovně) slétají se kolem Miltona včely.

6. Jest viděti velikolepé medové zásoby Miltonovy. Angličané odmítají z nich jísti, avšak jejich sluha nepohrdá pláství.

7. Je za to pronásledován včelami a utíká.

8. Společnost nasedá do hotelového dostavníku a odjíždí i s Miltonem.

9. Rodinné radě u Bakewellů asistuje několik sousedů, již opakují: *Tommy, ty jsi ztřeštěný kluk!* Tommy však cosi namítá a skorem se hádá.

10. Mimo okno přejíždí botanická výprava, již Milton po úvaze zastavuje.

11. Angličané sesedají a jdou dvorem. Psi skáčí jim až na ramena, a přece Angličané nehnou ani brvou.

12. Okno Bakewellovy farmy, společnost trochu ironicky vychovává Tommyho: *Podívej se, Tommy, jak si vedou gentlemani!*

13. Milton představuje své známé.

14. *Tommy může vás provázeti na vycházkách, zná krajinu a ví, kde co roste!*

15. Věc se projednává, Tommy napodobuje přitom anglický klid.

16. Výprava nasedá do vozu. Odjezd. Hotel Chawnerův. Starý Chawner, paní Chawnerová, Pavlína. Angličané byli překvapeni co nejpříjemněji. (Detaily obličejů.)

17. Vnitřek hotelu, prostora víc než spartánská. Nové

překvapení anglických botaniků.

18. Angličané vyprazdňují své vaky a zařizují se. Objevují se flakóny, pyžama, manikúra, tělocvičné nástroje a zvláště upoutaný míč na trénink boxu. Tyto věci v Chawnerově hotelu platí ovšem za exotické.

274

19. Druhého dne Pavlína přichází poklidit pokoj. Její úžas (detail) nad tolikerými podivnostmi, jež jí bezesporu imponují.

20. Angličané procházejí se před hotelem a Pavlína vyjde z domu. Oba Angličané jsou k ní velmi dvorní.

21. Přijde Dick a jeví nespokojenost s námluvami botaniků, neboť je přece známo, že se o Pavlínu bude jednou ucházeti Tommy.

22. Dick se rozpomíná na roztržku milenců. (Do novinářových brýlí překopírovati 21. a 23. obraz vstupu.)

23. Angličané přicházejí k Dickovi (překopírováno), jenž se představuje.

24. *Před deseti lety přišel jsem do této pustiny, abych čas od času zpravoval svůj časopis o divokých událostech. Ale čert to vem, není tu než civilizace.*

25. Objeví se obrazy: hotelové turbíny, pole, telefon (přijímač), umělá líheň, rádio (amplión, z něhož vyzařuje kužel světla), parní oračka, jezerní hráz a konečně Miltonův obraz v šerifském úboru. Úředník pozdvihne prst a tu se objeví nápis: *Zakázáno přejížděti koleje.* Tento nápis jest vystřídán obrazem divokého stáda, jež se právě hrne přes železniční trať.

26. V těchto končinách se přepadává vlak, obraz přepadení je překopírován podobiznou Miltonovou, jež praví:

27. *Střliti na vlak je zakázáno!*

28. Potřetí objevuje se Milton v obleku poštmistrovském. Následuje nápis:

29. *Je zakázáno vykrádati poštu.*

30. Dick znechucen střízlivostí právního řádu, mává rukou, Angličané si však libují.

31. Tommy přináší náruč květin, jež botanikové co nejpatetičtěji určují. *Artemisie.*

32. Dick a Tommy poznávají banální flóru, jež slouží málem za píci, avšak Dick vzhledem ke svému novinářství a trochu i ze zlomyslnosti se rozhodne, že bude telegrafovat o objevu významných bylin.

33. Dříve než odjede Dick, vypravuje Tommymu o Pavlíně a o Angličanech. Následuje rada. *Odejdi. Tvůj čas je velmi dobrý a jsem jist, že jednoho dne překonáš na velikém hřišti rekord v běhu. Čas jsou peníze, ovšem zde nikoliv.*

34. Tommy namítá: *Čas je trest.* Následuje obraz odcházející Pavlíny (zpomaleno) a

35. obraz mladistvého vězně, jenž snad, zatímco nad jeho hlavou na hodinách se velmi rychle otáčejí ručičky, stárne a chátrá.

36. Dick vzal Tommyho za rameno a třese jím: tu obraz vězňův bledne a mizí. Tommy a Dick se smějí a rozcházejí se.

37. Dr. Congreve, ovšem s lulkou, přichází k starému Chawnerovi, jenž nabízí patrony. *Pozor!*

38. Dr. Congreve usnul, má lulkou v ruce. Doutnající koberec. *Pozor!*

39. Dr. Congreve v seníku, jež snad pokládá za herbář. Vznikne požár.

40. Nad hořící kolnou je světnice Pavlínina. Dřevěné schůdky již shořely.

41. Zmatek. Anglický sluha s hadrem a kartáčem, jenž v rozčilení čistí vše, co mu padne do ruky.

42. Jenkinson se rozpomene na telefon. Zvoní za utišení všech ostatních.

43. Úřadovna Miltonova. Zvonek. (Detail.)

44. Milton, má včelařskou kuklu na hlavě, vejde sledován Dickem, zřejmě však nespěchají.

45. Jenkinson znovu zvoní, ale nikdo se nehlásí. Zatím Tommy se chytá za hlavu a ručičky na hodinách, jež drží v pravici, kdykoliv se to stane, oběhnou celý ciferník (plný úhel).

46. Milton sejme telefonní naslouchátko, avšak neslyší, neboť doposud má na hlavě kuklu. Zatím Dick, uhýbaje před včelami, zamotal se do telegrafního drátu.

47. Přes vše Milton uslyší: *Hoří Chawnerův hotel!* Vykřikne a poleká Dicka, takže tento novinář ve zmatku přetrhne dráty, jež ho poutaly.

48. Telefonující Jenkinson: *Na Miltonovu staniční stříkačku nelze čekat. Spojení je přerušeno.*

49. Zoufalý Tommy se dá do běhu, aby opatřil tento důležitý nástroj, ale nedůvěra k tomuto počínu je obecná. Malý zástup (především paní Chawnerová), si málem zoufává.

50. Zatím nastala šestá hodina a slepice pěkně po žebříku lezou do svých kurců.

51. Paní Chawnerové se rozjasňuje zoufalá tvář. Tato dáma kráčí téměř rozpustile (!) k slepičímu žebříku, a zmocnivši se ho, přistaví jej k oknu.

52. Za okamžik Pavlína velmi jednoduše slézá. Je patrné, že nesdílela vzrušení těch, kdo byli dole.

53. Kancelář Miltonova. Pošt mistr v modré blúze montérské spravuje přerušené vedení a Dick stylizuje svoje zprávy: Botanická expedice prof. Jenkinsona a dr. Congrevea objevila v krajině Náhorního jezera několik druhů rostlin, jejichž důležitost jest větší než důležitost tabáku a bramboru. Bohužel, žirná končina Náhorního jezera byla zachváćena příšerným požárem. V 17 hodin 59 minut, právě okamžik před zničením telefonní sítě, byla Veliká Západní Tisková kancelář zpravena o pohromě tímto voláním: Vše od... poledníku v ohni.

54. Do kanceláře vpadne Tommy.

55. Dickova ruka (detail) zaznamenává do svého zápisníku. 18 hod. 19 min. Nové zprávy pěšího posla.

56. Tommy vypravuje o požáru.

57. Tommy, Dick a Milton co nejrychleji se octnou na stříkačce a jedou ze všech sil k hotelu.

58. Avšak hasiči přicházejí pozdě. Kolnička shořela bez následků.

59. Fiasko Tommyho, jenž dal již držeti Dickovi a Miltonovi plachtu, aby do ní mohla Pavlína skočiti, je ovšem velké.

60. Nezbyvá, než aby se Tommy schoval, a protože není opravdu kam, skočí sám do hasičské plachty.

61. Dick jme se uvažovati tak důkladně, že upustí svůj cíp plachty.

62. *Tommy vyběhl z tohoto místa po přerušení vašeho hovoru, profesore Jenkinsone?*

63. *Ano.*

64. *To bylo v 17 hodin 59 minut.*

65. Všichni přisvědčují.

66. Nuže, Tommy doběhl na stanici v 18 hodin 19 minut. V 18.21 odeslal jsem již depeši o jeho příchodu.

67. Rozruch.

68. Stanice je vzdálena ... mil.

69. *Hip! hip! hip! Tommy zlámal světový rekord.*

70. Dick utíká a konečně telegrafuje.

277

Konec I. jednání.

II. jednání.

1. Je po dešti. Několik farmářů před Chawnerovým hotelem pohlíží na bouřlivou oblohu, a kdykoliv se zableskne, jest jim vypítí sklenici pálenky.

2. Jejich obličeje navzdor kořalce jsou chmurné.

3. Přichází Tommy v rybářských botách a v nepromokavém plášti. Je vybavený téměř jako potápěč; z toho je trochu veselosti u farmářů. Tommy sděluje: *Jdeme s Angličany na botanickou výpravu.*

4. Farmáři, ukazující na oblohu, krčí rameny. Tommy též.

5. Profesor Jenkinson uvazuje si před zrcadlem obřadně nákrčník.

6. Sluha cítí střevíce dr. Congrevea.

7. Oba pánové sestupují konečně po schodišti.

8. Setkání s Pavlínou. Zdá se, že dvornosti Angličanů získaly Pavlínou, alespoň je přijímá s ochotou více než zdvořilou.

9. Pavlína a prof. Jenkinson v jakémisi rozpačitém hovoru prodlévají na schodišti. Jenkinson s kyticí objevených bylin (což nutno zdůrazniti) se k ní naklání.

10. Venku Tommy stal se již netrpělivým. Tu ho napadne, aby se podíval na Angličany oknem. Je nutno zachytiti se větve platanu, rostoucího na nádvoří, a věc je hotova. Spatřiv dvojici, Tommy pustí se větvoví a spadne ovšem co nejpružněji a na nohy. Přes jeho žaluplnou tvář je překopírován obraz Pavlíny a Jenkinsona, již se drží za ruce a utíkají na faru. (Tento úsek filmu a hlavně běh je zpomalen.)

11. Tommy procítá. Vytrhne bambitku a šestkrátě vystřelí.

12. Panika mezi Angličany, mezitímco farmáři zachovali naprostý klid. Pavlína se směje.

13. Venku prší. Skály a odskakující krůpěje. (Detail.) Vodní hladina za deště. (Detail.)

14. Toaleta Angličanů naráz je popleněna.

15. Pavlína přináší starosvětské deštníky a přeje Angličanům šťastnou cestu. Je věcí cti, aby vyšli.

16. Farmáři pomalu nahlížejí, že prší: *Nebude jako lépe, půjdeme-li se schovati do hotelu?* Dobrá, farmáři odcházejí, nekvapíce.

17. Déšť se lije jako z konve.

18. Příval vod do Náhorního jezera, jehož hráz proti osadě je chatrna.

19. Společnost v hotelu, odkázána k nečinnosti, se nudí. Tu kdosi vytáhne harmoniku a spouští písničku. Záhy se najde i několik jiných nástrojů a již se provozuje dobrá hudba.

20. Botanická výprava se vrací a je vysmívána.

21. Pavlína po řadě tančí s farmáři; když věc došla na Jenkinsona, vychází najevo, že se tento botanik neumí ani obrátit.

22. Dr. Congreve je na tom zajisté ještě hůře.

23. Tommy jim ukáže, jak se dělá dobré tango, ale dotančiv, běží ven do deště.

24. Obraz utíkajícího Tommyho.

25. Tommy otvírá stavidla na potoce, vyprazdňuje hotelovou nádrž, otvírá jezerní propust, měří výšku vody Náhorního jezera a prodlévá nad slabou a nedostatečnou přehradou.

26. Konečně schází Tommy do osady, kde dům od domu s humorem mluví o možnosti povodně.

27. Několik větších dětí, několik žen, dále mladá matka s kojencem a osm či devět starých lidí nasednou na vozy a jedou k Chawnerovi, neboť hotel leží pod vyšším břehem jezera a je to jediná pevnější stavba.

28. Vlák v dešti.

29. Znamení: *Stát!*

30. Zřícený most.

31. Kancelář Miltonova. Dick odesílá depeši svému žurnálu: V krajině Náhorního jezera prudké srážky přivodily katastrofální povodeň. Očekává se, že jezerní hráz neodolá tlaku vod. V osadě panika. Botanická výprava v nebezpečí života.

32. Obraz špatně tančících Angličanů.

33. Znamení: *Stát!*

34. Z telegrafního přístroje vylézá zpráva: Keatský most, jehož střední pilíř byl proudem porušen, po přejezdu rychlovlaku se zřítil; rychlovlak má číslo 1975. (Zpráva, psaná latinkou na proužku papíru telegrafickém, vteřinu od vteřiny se zvětšuje, až konečně zaujme celé plátno.)

35. Zdrčení Dickovo: *To znamená úplnou izolaci a hlad, neboť povodeň zničí všechny zásoby!*

36. *To znamená*, praví Milton, *prázdniny*. Tento úředník projevuje nenáležitou radost.

37. Oba mužové zabezpečí včely, vytáhnou motorovou stříkačku a odjíždějí rovněž do hotelu Chawnerova. Milton ovšem neopomene vzít si helmu.

38. V hotelu doposud se tančí, ale farmáři jeví neklid.

39. Po chvíli odcházejí na obhlídku jezerní hráze. Stavidla všudy jsou zdvižena a tu ovšem jest se tázati: *Kdo udělal ještě včas tuto práci?*

40. V hotelu se vzrná špatná nálada. Je třeba hlomoziti, avšak hudebníci odešli a Angličané nejsou opravdu k ničemu, neumí ani hrát.

41. Tommy musí všechno odříti: hraje, zpívá, tancuje a věru skýtá obraz náramného lehkomyšlníka.

42. Udivení farmáři venku se setkali s povozy svých žen a vracejí se s nimi do hotelu.

43. Všichni zvážněli a s výčitkou hledí na Tommyho, jenž hraje na harmoniku, aniž by to snad uměl.

44. Tu přicházejí Dick a Milton. Po chvíli, když se jim podařilo vzdáliti ženské, čte Milton telegram: Keatský most, jehož střední pilíř byl proudem porušen, po přejezdu rychlovlaku č. 1975 se zřítíl.

45. Je konec hry: mužové se radí, Tommy však není rady účasten.

46. Zmatek. Jeden z farmářů je ochoten prodati svoje pozemky pod jezerem.

47. Tommy mu něco namítá, avšak farmář praví: Nuže, kup si je, Tommy, sám, jestliže myslíš, že nebude ornice odplavena. Stojí teď jenom dvacet tisíc dolarů.

48. Jsou prodány, praví Dick, nastavuje ruku, třetí den po opadnutí vody vyplatíme ti peníze, jež žádáš.

49. Rozruch, za něhož matka Bakewellova vypravuje o Tommyho činech: Tommy otevřel jezerní propust. To Tommy zdvihl stavidla, vypustil nádrž (obrazy 25, II. jednání). Tommy přivedl lidi z osady. (Obraz 26. z II. jednání.)

50. Farmáři, již zprvu se smáli Tommyho obchodům, tichnou, rovněž Pavlína vážná.

51. Dešť a bouře. Záplava. Povodeň.

52. V hotelové síni před okny a na schodišti utvořilo se několik skupin v hlubokém mlčení.

53. Angličané rozčileně gestikulují. Tommy vyrábí kolébku pro nemluvně.

54. Zatím nadchází pohroma. Jezerní hráz se protrhla. Spousta vod padá do údolí.

Konec II. jednání.

III. jednání.

1. Obraz zatopené vesnice.
2. Obraz staniční budovy, jež se zdá býti ostrovem.
3. Vyvrácené telegrafní tyče. (Detail.)
4. Tábor kovbojů, již za polhromy zdivočeli. Mužové jsou ozbrojeni, před jejich ležením popásá se kráva, kterou ještě včas vyvlekli.
5. Chawnerův hotel po povodni.
6. Starý Chawner prohlíží zásoby, to jest bochník sýra a kus slaniny, vše ostatní, i láhve, je zničeno.
7. Společnost uvnitř hotelu. Dick rozdává talíře.
8. Chawner rozděljuje kousek slaniny na 27 částí. Mladé matce se dostává dvou těchto dílů, ostatním po jednom.
9. Kovbojové, zbojníci, chytají láhve, jež uplavalý ze spíže Chawnerovy, a pijí.
10. Voda opadáva jen zvolna a lidem v hotelu jest čekati, zatímco čas se bídne vleče.
11. Dr. Congreve nemá tabák a velmi hubne.
12. Jenkinson pěstuje své ruce, jež jsou opravdu již dokonalé. (Detail.) Myje si je z okna.
13. Farmáři hrají, avšak co chvíli někdo z nich udeří do stolu a vztekle vstane.
14. Ženské našly jakési lahvičky s léky a rozdělují jejich obsah po kapkách. Jedna z nich je označena *Tectamara* (detail), druhá *Oleum ricini*; mužové nejsou ovšem ochotni to jísti.
15. Farmáři snad již posté prohlížejí zbraně, bohužel není nábojů. A právě táhnou kachny, na zlost.
16. Tommy zhotovuje vlasec, udice a luk.
17. Noc. Skupina opilých kovbojů sestupuje po stráni k hotelu. Dva mužové vnikli do špižírny. Hledají láhve a nakonec ukradnou bochník sýra.
18. Dick a Milton zdvihli poplach. Všichni mužové z hotelu utíkají za zloději, jsou však zastaveni palbou.
19. Jediný šerif Milton jde dál a vzbouřenci neodvažují se ho zastřeliti.

20. Přišel až ke zbojníkům a shledav, že tito lidé mají krávu, Milton žádá pro dítě v hotelu něco mléka. *Zavážete-li se dodávati každý den půl litru mléka, budete bez-trestní.*

21. Milton je vysmíván, spoután na rukou, zmlácen a konečně poslán domů. To znamená válku.

22. Druhý den Tommy prakem a šipy loví v močálech kachny a opravdu se mu podaří dvě zastřeliti.

23. Tommy líčí provázky na ryby, avšak tentokráte bez zdaru, avšak čině málem zázraky se svým lukem, živí po sedm dnů lidi z hotelu ptactvem.

24. Zbojníci již vystřízlivěli a mají hlad. Vidouce stoupati kouř z hotelového komína (do ohně se přikládají kusy nábytku), znovu pomýšlí na Chawnerovy zásoby, především na láhve. Přitáhnou k hotelu a žádají jich, vyhrožujíce.

25. Matka s dítětem již hladoví.

26. Pavlína se odhodlá mluvit se zbojníky, žádá mléko.

27. *Dostanete je, avšak jen když si pro ně sama přijdete,* odpovídají.

28. *Snad o desáté večer,* dí opět Pavlína.

29. Pohoršení v hotelu. Jediný prof. Jenkinson je jiného náhledu; z toho vzniká váda, v níž zvláště Tommy si vede víc než živě.

30. Zatím z ampliónu vyrazí hudba (reflektor skrytý v ampliónu se roznítí) a trosečníci za hlasu civilizace, jež opět sáhá až k nim.

31. Pavlína chystá se večer vyjít ke zbojníkům, avšak Tommy ji zadrží. Voda opadáva, nejedná se tedy již o více než o tři dny. Nicméně Pavlína trvá na svém. Je tedy nutno, aby Tommy přinesl mléko místo děvčete sám.

32. Oblekne se do Pavlínina pláště a nasadiv si její klobouk vychází. Pavlína je hotova čekat.

33. Tommy přichází k ležení zbojníků.

34. Oheň. Na rožni peče se právě kýta poražené krávy. Domnělá Pavlína je vysmívána pro svou důvěřivost.

35. Qui pro quo záhy je objeveno a na Tommyho se

sypou rány ze všech stran. Tommy zraní několik lidí. Jest mu utíkat, avšak cesta je k hotelu zastoupena. Za střelby vrhá se Tommy do vody.

36. Hotel byl vyděšen střelbou. Několik mužů vydalo se Tommymu přispěti. Vracejí se zranění a vypravují o věrolomnosti zbojníků. *Tito lidé snědli krávu a ještě slibují mléko!*

37. Střídavě se brodě a plavaje Tommy narazil na jakousi pevninku a přenocoval tam.

38. Ráno poznává, že se octl na střeše jakési kolny. Zrobí si plavidlo z trámů a na něm velmi obtížně se plaví ke staniční budově. Konečně přistane k železničnímu náspu a

39. vejde do stanice. Spravuje potrhane dráty telegrafní, ale věc se mu nedaří. Teprve když si nasadí poštmistrovskou čapku, je věc záhy hotova.

40. Když je vedení spraveno, Tommy telegrafuje, avšak odpověď nepřichází. Nelze ani tvrditi, že zpráva byla přijata. Do úřadovny vlétají včely Miltonovy. Nešťastný Tommy opírá hlavu o stůl a usíná.

41. Zástupy dělníků spravují keatský most a vedení telefonní, jež bylo strženo zároveň s ním. Zbývá maličko práce, jež se již dodělává.

42. Tommy procitl. Nové pokusy telegrafovat jsou marné. Znovu opírá hlavu o stůl a tu ozve se úder kladívka.

43. Nápis na proužku telegrafního papíru: Na zprávy novináře Dicka nelze vzíti úředního zřetele. Úřady byly jím naposledy mystifikovány hlášením zhoubného požáru v krajině Náhorního jezera.

44. Tommy chápe se překotně klepátka, aby oznámil: *Novinář Dick zahynul při povodni; za správnost údajů odpovídá šerif Milton.*

45. Objeví se vydavatel Dickova žurnálu, jenž se křížuje. Potom, sáhnuv do kapsy, vydá číslo listu, na jehož prvé stránce v černém rámci je podobizna Dickova. Novinář je vyobrazen sedící; podobizna se zvětšuje a zároveň oživne. Tu se Dick skloní a na jeho záda vyjede pohřební vůz (ovšem miniaturní), na němž sedí rozkročmo vydavatel

žurnálu, který rozhazuje do tisícerych rukou svůj list. Za to se do jeho cylindru sypou peníze.

46. Tommy odmítá představu mrtvého Dicka.

47. Zbojníci našli loď, a majíce dobrou stopu, jdou za Tommym až ke stanici. Teď slyší klepati telegraf a vidí, jak Tommy přijímá nějakou zprávu.

48. Přestříhnou drát právě v okamžiku, když Tommy čte: *Keatský most je opraven; zítra v šest hodin vyjede do stanice Náhorní jezero vojenský vlak...*

49. Zbojníci obsadí všechny staniční východy, vniknou do světnice a zmocní se depeše. Nastává bitka, v níž Tommy osvědčuje tisícrou obratnost. Skáče po nábytku, poklopí skříň na banditu atd. Nakonec zmocniv se revolveru, vyskočí oknem.

50. Chawnerův hotel hladoví, voda však opadává.

51. Dick a Milton vydali se za Tommym a směšně v blátě capají.

52. Rovněž ostatní obyvatelé hotelu odvažují se opět ven. Nejméně se však odvažují Angličané. Zázrakem do hotelu se vrátila koza, jež za povodně utekla do hor. Dítě je tedy zachráněno.

53. Farmáři jdou do staré osady, cesta je zanesena bahnem.

54. Prolomená jezerní hráz; ornice je odplavena, avšak pole pokrývá nový nános. Je to prst z hor a bahnitý obsah jezerního dna. Farmáři a zvláště ten, jenž prodal svá pole, vzpomínají na Tommyho a Dicka.

55. *Nesežene-li Dick peníze do tří dnů, jsou pole moje,* praví farmář.

56. Rada zbojníků nad telegramem praví: *Vojenská výprava nesmí dojetí.* Tázavá gesta. Tu padne rozhodnutí: *V krajině je dosti mostů, jež lze vyhoditi.* Shromáždění souhlasí.

57. Tommy je probuzen výbuchem. Doběhnuv k přemostění údolí a spatřiv nebezpečí, rozhodne se běžeti v ústřety příjíždějícímu vlaku, aby jej zastavil. Jsou dvě hodiny s půlnoci.

58. Tommymu jest projíti údolím, když opět dosáhne železniční tratě, běží ze všech sil.

59. Konečně vlak velmi zvolna přijíždí. Tommy křičí a zoufale gestikuluje, není však viděn (neboť nemá světla). Jeho křik zaniká. Vlak míjí a tu Tommy, již bezradný, vypálí na jedoucí vlak několik ran právě do oken. (Detail.)

60. Objeví se nápis: *Střileti na vlak je zakázáno!*

61. Vlak se zastaví. Vystupuje četa vojáků, jež jme Tommyho a spoutá jej. Tommy mluví o stržení mostu a o banditech. Nic naplat, je považován za spoluvíníka.

62. Pěší pochod vojska.

63. Dick a Milton na železniční stanici: přichází vojsko, avšak oba hrdinové statečně si vedou s pohrabáči, domnívajíce se, že to jsou zbojníci.

64. Vysvětlování, jež však kapitán vojska považuje za nedostatečné.

65. Na druhý den na slovutné stříkačce Miltonově přijíždí matka Bakewellova a starý Chawner. Svědectví pro Tommyho, jímž je kapitán již zviklán.

66. Odjíždí tedy s Dickem, Miltonem, Chawnerem a Bakewellovou do hotelu. Milton odnáší si všechny své klobouky a každou chvíli je střídá. Je viděti, že všechny své úřady stejně miluje.

67. V hotelu je Tommy oslavován, především Pavlínou, a to ovšem platí i na kapitána, jenž dá Tommymu zadostiučinění.

68. Farmáři, mezi něž se zatím vmísili i zbojníci, odloživše zcela svoji romantičnost. Je na Tommym, Miltonovi a Pavlíně, aby je odhalili, ale tito tři k největšímu podivu kapitána nikoho nepoznávají.

69. Farmář žádá na Tommym a Dickovi, aby zaplatili, chtějí-li jeho pole: *Dnes je třetí den.*

70. Tommy ani Dick nemají peněz, avšak když se farmář z toho raduje, vystoupí starý Chawner a zaplatí je za ně.

71. Dick a Tommy sleví polovinu pozemku farmáři, jenž je ovšem nadšen jejich velikomyslností.

72. Telegrafní vedení a právní řád je obnoven. Milton

by měl nejraději všechny své čepice na hlavě.

73. Dick posílá opět depeši.

74. Mdloby vydavatele listu, jenž nakonec je hotov vyplatiti Dickovi deset procent zisku z Dickova úmrtního čísla.

286

75. Dick vrátí Chawnerovi dvacet tisíc dolarů, splativ i Tommyho částku, neboť koneckonců k těmto penězům pomohl Dickovi Tommy.

76. Všichni velmi spokojeně se dívají na procházku Tommyho s Pavlínou. Pohyby Pavlíniny zpočátku jsou zrychleny, Tommyho zpomaleny. Avšak již po chvíli se poměry obrátí: Pavlína ochabuje ve své rychlosti, a naopak Tommy počíná si živěji a živěji. Nakonec upadá do hrůzné ztřeštěnosti. (Zrychlený film.)

Konec